

Ο Ν Ο Υ Μ Ξ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός θρώνεται ήμα
δείξη πώς δε φοβάται την
αλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Διδάσκαλος των λέξεων
είναι ο λαός.
ΣΟΛΩΜΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε΄

ΑΘΗΝΑ, ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΗ 1907

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 268

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. 'Η Άρρωστη Δούλα (συνέχεια).
Γ. ΣΚΑΗΡΟΣ. Στους δημοτικιστάς.
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. 'Από παλιά σεργάτια. —
'Ο άνθρωπος του Τεχνίτη.
Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ. Γλωσσολογικά. — 'Ο δάσος κ' η άνα-
δουλειά.
LE CHEVALIER κ.τ.λ. Το Βασιλικό και η Νέα Σκη-
νή (δύο επικλήσεις σε δύο ζωντανά).
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Τόνης Χριστίδης.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΑΤΕ — ΧΩΡΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΑΣ

Τό άρθρο του Α. Ντέλου στο «Νουμξ» για τό βιβλίό μου «τό κοινωνικό μας ζήτημα» και μερικά ένθαρρυντικά γράμματα άλλων δημοτικιστών με ύποχρεώνουν νάνταλλάξω μαζί: Σας μερικές ιδέες για πολλά σοβαρά ζητήματα τό ύποία μαζί ενδ.αφέρουν εζ' ύσου. Μερικοί από τούς δημοτικιστάς συμφωνών-
τας σε πολλά μαζί μου, μου παραπονέθηκαν πώς δέν εξέτιμησα στο βιβλίό μου τή δράση τους όπως έ-
πρεπε. Άλλοι πάλι νομίζουν ότι όλος διόλου έρ-
νούμαι τή θετική δράση τους. Είναι περιττό νά το-
νίσω πώς όλα αυτά είναι καθαρή παρεξήγηση. Πώς
μπορούσα νάρνηθώ κάθε ωφέλεια τών δημοτικιστών
άφού τούς όνομάζω «άτρομήτους υπερμάχους τής
ζωντανής μας γλώσσας» «τά μόνα ίκανά πρὸς θετι-
κήν εργασίαν στοιχεία του τόπου»; κ.τ.λ. κ.τ.λ. Έ-
γώ είπα μόνον ότι «σχετικῶς δέν έπραζαν πολλά»
και τόυτο διότι ή τακτική τους ήταν οπτοποιστική.
Δηλαδή με άλλη καλύτερη τακτική σε είκοσι χρό-
νια θά μπορούσαν νά κάνουν πολύ περισσότερα! Κα-
θώς βλέπετε, ή διαφορά είνε στο ζήτημα τής τα-
κτικής. Και όπως ξέρετε, από τήν όρθότητα τής τα-
κτικής εξαρτάται πολλές φορές τό πέν. 'Η ιστορία
τής ευρωπαϊκής κοινωνίας μας παρουσιάζει πολλά
παραδείγματα κινήσεων που στην αρχή κεραινοθα-
τούσαν επειδή ή τακτική τους ήταν ούτοπιστική,
μόλις όμως τήν αλλάξαν έκαναν άλματα προόδου.
Και τώρα θά πητε: Τι πράγμα είναι επί τέλους αύ-
τή ή τακτική; 'Η τακτική είναι τό αποτέλεσμα δ-
λοκλήρου έγκεφαλαιού συστήματος, δλοκλήρου φιλο-
σοφικής απόψεως. Άλλο έποψη, άλλο τακτική!
'Αν έγώ δέν συμφωνώ μαζί σας όσον άφορα τήν τα-
κτική, αυτό προέρχεται διότι τό φιλοσοφικό μου σύ-
στημα, ή κοινωνική μου αντίληψη δέ συμφωνεί με
τή δική σας. Προτού λοιπόν σας μιλήσω περί «τα-
κτικής» πρέπει νά υποδείξω ποιά είναι ή διαφορά
μεταξύ τής δικής μου και τής δικής σας κοινωνικής
αντιλήψεως. Τότε και ή διαφορά τής τακτικής θά

φανή μόνη της καθαρά. 'Ισως μερικοί στην αρχή
βρούν τις «φιλοσοφικές συζητήσεις» περιττές, τούς
παρακαλώ όμως θερμά νά διαβάσουν ως τό τέλος με
ύπομονή και τότε θά ίδούν τή μεγάλη τους σπου-
δαιότητα και θά πεισθούνε τί μεγάλη οικονομία χρό-
νου γίνεται, πόσες παρεξηγήσεις, έπεξηγήσεις κ.λ.π.
κατόπιν άποφεύγονται όταν εύθως εζ' αρχής διατυ-
πωθ' ένα συνεπές σύστημα.

Κάθε σοβαρός άνθρωπος που έπαυσε πλέον νά
ζή «μηχανικῶς» και θέλει νά καταλάβη «τόν έξω
κόσμον» δέν μπορεί νά μήν προβάλη στον έαυτό του
τις ακόλουθες δύο έρωτήσεις: 1) 'Η κοινωνία μένει
στάσιμη ή κινείται, εξελίσσεται; 2) 'Αν εξελίσσε-
ται, γίνεται αυτό σύμφωνα με ώρισμένους νόμους ή
έτσι εικεί και ως έτυχε; Καθώς βλέπετε ώρισμέ-
νες και λογικές έρωτήσεις που χρειάζεται άμηση ά-
πάντηση. Συνήθως δύο ειδών άπαντήσεις δίνονται
στα έρωτήματα αυτά. 'Η πρώτη άπάντηση είναι ή
έξης: 'Η κοινωνία δέν μένει στάσιμη, διαρκῶς εξε-
λίσσεται σύμφωνα με ώρισμένους νόμους, τούς ό-
ποιους ο άνθρωπος μπορεί άντικειμενικῶς νά σπου-
δάση. Σύμφωνα με τή θεωρία αυτή τής εξέλιξεως
πρέπει τά φαινόμενα νά τά φανταζόμαστε ότι κι-
νοούνται, εξελίσσονται όλα μαζί, έχουν τήν ίκανότη-
τα νά μεταβαίνουν από τή μιá κατάσταση στην άλ-
λη, νά μετατρέποχται τό ένα στο άλλο, εν γένει
έχουν άμηση όργανική σχέση και συγγένεια, συνδέον-
ται με χιλίους δεσμούς άναμεταξύ τους, πηγάζει τό
ένα από τ' άλλο κ.τ.λ. Γ' αυτό πρέπει πάντοτε νά
εξετάζονται όλα μαζί, νά ζητείται ή μεταξύ του:
σχέση και άλληλεπίδραση, νά ζητείται ή πρόηγο-
μένη τους κατάσταση από τήν όποία γεννήθηκαν δι'
εξέλιξεως και επί τής βάσει τής τωρινής τους κατα-
στάσεως νά ζητηθ' αν είναι δυνατόν, ή μέλλουσα
κατάσταση στην όποία θά μεταβούν κ.τ.λ. Με δύο
λόγια: πρέπει νά εξετάζονται τά κοινωνικά φαινό-
μενα «εν τή πορεία τής εξέλιξεώς των». Αυτή εί-
ναι ή μιá άπάντηση. 'Η άλλη έχει έντελῶς αντί-
θετο χαρακτήρα. Σύμφωνα μ' αυτή: Και αν ακό-
μα παραδεχθούμε ότι διαρκῶς κινείται ή κοινωνία,
αυτό γίνεται όχι σύμφωνα με ώρισμένους νόμους σε
μιá ώρισμένη διεύθυνση τήν όποία μπορούμε νά σπου-
δάζουμε και κάπως νά προβλέπουμε, αλλά έτσι τυ-
χαίως. Έπομένως τά κοινωνικά φαινόμενα πρέπει
νά τά φανταζόμαστε ως ξεχωριστά, ανεξάρτητα, ά-
σχετα άναμεταξύ τους, πηγάζοντα μόνον από τήν
ανεξάρτητη και ελεύθερη θέληση του ανθρώπου, ή
όποιαῶς ελεύθερη δέν μπορεί νά υπάγεται σε κανέ-
να νόμο! 'Ο Γερμανός φιλόσοφος Έγκελ, τήν πρώτη
τή μέθοδο που ζητεί νά εξετάση τά φαινόμενα, «εν
τῆ πορεία τής εξέλιξεώς των» τήν όνόμασε διαλεκτι-

κή, τή δεύτερη που φανταζεται τά φαινόμενα ως ά-
ποκρυσταλλωμένα, ανεξάρτητα, άσχετα άναμεταξύ
τους, τήν όνόμασε μεταφυσική. ('Αν και οι όροι αύ-
τοι δέν είναι επιτυχείς, εν τούτοις θά τούς μεταχει-
ριστούμε επειδή δέν υπάρχουν άλλοι καλύτεροι!).

Οι «μεταφυσικοί» παίρνοντας ως τελευταία αί-
τία τών φαινομένων τήν «ανεξάρτητον θέλησιν» τών
ανθρώπων άναγκάζονται νά βλέπουν τόν κόσμο μάλ-
λον με ιδεαλιστικά μίτια. Τούς είναι πλέον δύσκολο
νά γυρεύουν πίσω από τις ιδέες τών ανθρώπων άλλες
βαθύτερες αίτίες που νά τις γεννούν, τις δέ υλικές
ανάγκες του ανθρώπου και τής κοινωνίας τις θεω-
ρούν σαν κῆτι: έπουσιώδες, δευτερεύον που δέν αξί-
ζει και νά λαμβάνεται υπ' όψιν. Οι «διαλεκτικοί»
τουναντίον βλέπουν συνήθως τόν κόσμο με αντίθετα
μάτια. Στην «άδικαιεπτον σειράν τών φαινομένων»
οι εκάστοτε ιδέες τών ανθρώπων χάνουν γι' αυτούς
τήν ανεξάρτητη σημασία τους και κατανοούν ως
άποτέλεσμα μάλλον, ως άπαύλασμα βαθύτερων αί-
τιών, υλικών συνθηκών τής εκάστοτε εποχής. 'Ο,τι
λοιπόν για τόν «μεταφυσικόν» είναι αίτία, για τόν
«διαλεκτικόν» καταντῆ άποτέλεσμα ή τό πολυσύμ-
πτωμα, ύποκρύπτον βαθύτεραν κοινωνικήν και υλικήν
αίτιαν και βασιν». Και τώρα για νά φανή καλύτε-
ρα ή διαφορά μεταξύ «μεταφυσικής» και «διαλεκτι-
κής» μεθόδου θά φέρουμε μερικά χειροπιαστά παρ-
δείγματα:

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιός έκανε τή γαλλική επανά-
σταση;

α') ΑΠΑΝΤΗΣΗ μεταφυσική: Τή γαλλική έ-
πανάσταση τήν έκαναν οι «έγκυκλοπαιδισταί» με
τις ιδέες και τά συγγράμματά τους. 'Η κι άλλως:
Τήν έκαναν ο Μιραμπώ, Μαρά, Δαντών, Ροβεσπιέ-
ρος κ.τ.λ. κ.τ.λ.

β') ΑΠΑΝΤΗΣΗ διαλεκτική: 'Η γαλλική έπα-
νάσταση ήταν άναπόφευκτο άποτέλεσμα οικονομικής
έπαναστάσεως! 'Η βχθμιαία οικονομική εξέλιξις έ-
γέννησε νέα δυνατή κοινωνική τάξη, τή «μπουρζουα-
ζία», ή όποία δέν μπορούσε πλέον νά ύποφέρει τό ζυ-
γό τής κυρίαρχης άριστοκρατικής τάξεως που αντι-
προσώπευε τό παλαιό οικονομικό φεουδλικό σύστη-
μα. 'Η επανάσταση δέν ήταν άλλο τι παρά ή άνα-
πόφευκτη σύρραξη αὐτῶν τών δύο κοινωνικῶν τά-
ξεων. (Τό ίδιο έγινε και στ' άλλα κράτη). Οι έγκυ-
κλοπαιδισταί δέν ήταν άλλο τι παρά οι άσυνείδητοι
άπολογηταί τών άπελευθερωτικῶν τάσεων και ά-
παιτήσεων τής τάξεως και τής εποχής τους. 'Ο Μι-
ραμπώ, Ροβεσπιέρος και Δαντών ήταν οι άπαραίτη-
τοι ήρωες παρομοίων μεγάλων λαϊκῶν κινήσεων. 'Αν
δέν εΐτανε αυτοί, θά εΐτανε άλλοι! Λοιπόν αυτοί εΐ-

ταν όχι αίτια της επανάστασης, ἀλλ' ἀναπόφευκτο γέννημα, ἀποτέλεσμα αὐτῆς.

ΕΡΩΤΗΣΗ : Πῶς γεννήθηκε ἡ θρησκευτικὴ μεταρρύθμιση στὴ Δύση;

α') **ΑΠΑΝΤΗΣΗ μεταφυσική :** Αἰτία τῆς μεταρρυθμίσεως εἴτανε ὁ Λούθηρος, ὁ Καλθίνος κ.τ.λ.

β') **ΑΠΑΝΤΗΣΗ διαλεκτική :** Ἐκτός ἀπὸ τοὺς βαθύτερους οικονομικοὺς καὶ κοινωνικοὺς λόγους ποὺ τὴν προετοίμασαν, ἡ μεταρρύθμιση εἴταν ἀναπόφευκτη συνέπεια μακρῶν καὶ μεγάλων παραπόνων τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἐναντίου στὴν ἰδιοτελή, δεσποτικὴ καὶ διεφθαρμένη πολιτικὴ τοῦ καθολικοῦ κλήρου. Ὁ Λούθηρος, Καλθίνος καὶ λοιποὶ ἀναμορφωταὶ ἦσαν «εἰς καλύτερον διατυπώσαντες» μιὰ γενικὴ ἀπάντηση καὶ ἐπιθυμία βλοκλήρου ἐποχῆς.

ΕΡΩΤΗΣΗ : Ποιὰ εἶναι ἡ αἰτία ποὺ γέννησε τὴ μεγάλη ρωσικὴ φιλολογία;

α') **ΑΠΑΝΤΗΣΗ μεταφυσική :** Ἡ ζωντανὴ γλῶσσα! Μόλις οἱ Ρῶσοι ἐκάνονσαν τὸ γλωσσικὸ τους ζήτημα, δημιουργήσανε τέτοια ἀξιόλογα φιλολογία.

β') **ΑΠΑΝΤΗΣΗ διαλεκτική :** Κάθε φιλολογία ἐν γένει εἶναι ἀπαύγασμα κοινωνικῆς ψυχολογίας, αὐτὴ δὲ ἀποτέλεσμα κοινωνικῶν συνθηκῶν, καὶ αὐτὴ βαθυτέρων ὕλικῶν κ.τ.λ. Ἡ ρωσικὴ φιλολογία εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν κοινωνικὴ φιλολογία. Γιὰ νὰ καταλάβῃ κανεὶς τὴ μεγάλη τῆς ἐσωτερικὴ δύναμη καὶ εἰλικρίνεια, πρέπει νὰ γνωρίσῃ καλά τὶς ἑκτακτες συνθήκες στὶς ὁποῖες ἐζησε ἡ ρωσικὴ κοινωνία στὰ τελευταῖα 100 χρόνια τοῦ ψευδοκλαστικοκρατικοῦ καθεστώτος. Ἐνόσω τὸ ψευδοκλαστικὸ καθεστῶς βρισκόταν ἐπὶ τῆς ἀκμῆ καὶ δύναμης, ὁ δὲ λαὸς σὲ πλήρη ἀμάθεια καὶ δουλεία, οἱ ἀριστοκράτες συγγραφεῖς δὲν προχωροῦσαν παραπάνου ἀπὸ τὸν ψευδοκλαστικισμό. Ἡ γαλλικὴ ὁμῶς ἐπανάσταση καὶ ἡ ἀφύπνιση τῶν ἀστικῶν στοιχείων τῆς δύσεως, ἔδωκαν νέα τροπὴ στὰ πράγματα. Τὰ ρωσικὰ στρατεύματα γυρίζοντας ἀπὸ τὸ Πικρίσι φέρανε μαζί καὶ τὶς νέες ἀστικὲς ἰδέες. Τὰ καλύτερα παιδιά τῆς ἀριστοκρατίας — ἀξιωματικοὶ καὶ ποιηταὶ — ἐμπνέοντο τώρα μὲ φιλελεύθερες ἀρχές, οἱ ὁποῖες τοὺς ὠδήγησαν μοιραίως στὸ ἀκίνημα τοῦ Δεκεμβρίου καὶ ἀπὸ κεῖ στὴν κρεμάλα καὶ στὴ Σιβηρία. Ἡ ἀρχὴ ὁμῶς γίνηκε, τὰ πρῶτα σπέρματα εἶχανε ριχθῆ. Ὁ μεγάλος Πούσκιν, ποὺ τυχαίως γλύτωσε τὴν τύχη τῶν φίλων του, δημιουργεῖ τώρα λαϊκὴ ποίηση μὲ λαϊκὴ γλῶσσα καὶ ψυχολογία προσπαθώντας κατὰ τὴ

φράση του ἀνὰ ζυπνήση στὸ λαὸ μὲ τὴ λύρα του ἀγαθὰ αἰσθήματα! Οἱ ἀνώμαλες ὁμῶς συνθήκες τῆς ἐποχῆς τοὺν ὠδηγοῦν σὲ μονομαχία ὅπου καὶ σκοτώνεται. Τὴν ἴδια τύχη βρίσκει καὶ ὁ ἄλλος μεγάλος ποιητὴς Λέμοντωφ. Ὁ Γριμπογιέδωφ καὶ ὁ Γόγολ γράφουν στὸ μεταξύ δυὸ πρώτης τάξεως κοινωνικῆς κωμωδίας (ἀδυστυχία τὸ πολὺ μυαλὸ καὶ ἀδ ἐπιθεωρητής), ἀμείλικτη σάτυρα τῆς ψευδοκλαστικῆς ἐποχῆς τους. Τὰ ἀθάνατα ἔργα καὶ σήμερ ἀκόμα παίζονται! Μὰ ὁ Γριμπογιέδωφ στέλνεται στὴν Περσία ὅπου καὶ βρίσκει μοιραῖο θάνατο. Ὁ Γόγολ πεθαίνει ὑπὸ τὴν ἐπιτήρηση τῆς ἀστυνομίας. Ἡ ἴδια ἀστυνομία παρακολουθεῖ τὶς τελευταῖες στιγμὲς τοῦ μεγάλου κριτικοῦ Μπελίνσκι, ὁ ἑσπῶς μὲ τὴ φλογερὴ του καρδιά καὶ τὰ μεγάλα του ἰδανικὰ ἐσκόρπισε ἐνθουσιασμὸ γύρω του. Ὁ Τουργιένεφ στὸ μεταξύ φυλακίζεται. Τὸ Δεστογιέφσκι τὸν ὠδηγοῦνε στὴν κρεμάλα ὅπου καὶ τὸν συγχωροῦνε γιὰ νὰ τὸν στείλουν ἀμέσως στὴ Σιβηρία. Ὁ Μπακούιν καὶ Γέρτσεν, δυὸ μεγάλοι χαραχτήρες τοῦ αἰῶνος, τὸ σκάνουν στὸ ἐξωτερικὸ, ὁ πρῶτος γιὰ νὰ γωνισθῆ αὐτὸν τοῦ κόσμου καὶ διαδότῃ ἀναρχικὸ σύστημα, ὁ δεύτερος γιὰ νὰ βροντοφωνήσῃ μὲ τὸν ἀκῶνά του ἀπ' τὸ Λονδίνο τὶς ἀτιμίες τοῦ καθεστώτος. Ἡ ἐπίδρασή του κολοσσικῶς διαβάζεται καὶ στοὺς αὐλικούς κύκλους! Τὸ φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας αὐτῆ ἀπελευθέρωση τῶν δούλων χωρικῶν ἐμπνέει στὸν Τουργιένεφ «τὶς σημειώσεις κληροῦ», στὸ Γρηγορόβιτς «τὸν κλόμοιρο Ἀντώνη», στὸν Πίσεμσκι «τὴν πικρὴ τύχη». Ἡ πανωλεθρία τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου δείχνει ἐπὶ τέλους βλοκλήρα τὴ σὰπιλα τοῦ καθεστώτος. Ὁ νέος αὐτοκράτορας ἔρχεται μὲ μεγάλες μεταρρυθμίσεις. Οἱ χωρικοὶ ἐλευθερώνονται. Οἱ πόλεις καὶ οἱ δήμοι ἀποχτάνε σχετικὴ αὐτοδιοίκηση. Γενικὸς ἐνθουσιασμὸς, γενικὲς ἐλπίδες, μεγάλα σχέδια, μεγάλα ὄνειρα! Ὁλόκληρη σειρὰ μεγάλων συγγραφέων ἀναφίνεται μὲ μίαν: Γοντσαρόφ, Ὁστρόφσκι, Νεκράσωφ, Σαλτικώφ, Δομπρολιούμωφ, Πίσαρεφ, Τσερνισέφσκι, Δανιλέφσκι, Λεσκώφ, Κατκόφ. Στὰ ἔργα τους θὰ βρῆτε ὅλη τὴ μεγάλη ἐποχὴ. Διαισθητικὴ, ἐλπίδες, ὄνειρα στὴν ἀρχή, — ἀπαισιοδοξία, ἀντιφάσεις, σύγχυση στὸ τέλος! Γιατὶ τὰ μεγάλα ὄνειρα δὲ βαστάζανε πολὺ. Οἱ αμύσεις μεταρρυθμίσεις δὲν ἱκανοποίησαν κανεὶς ὅπως ἔπρεπε, στὸ τέλος δὲ τοὺς ἐφύγραναν ὅλους. Ἀριστερὰ ἰφώναζαν: Ἐμπρὸς λοιπὸν συμπληρώστε τες! δεξιὰ: «Τὰ βλέπουν ἀποτελέσματα τῶν μεταρρυθ-

σεων; πίσω λοιπὸν στὴν παλαιὰ δουλεία!» Ἡ κυβερνήση μὲ τὴν ἀσπασία καὶ τὰ ἡμίμετρα ἐνισχύει τὴ σύγχυση. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὴ ἡ ριζοσπαστικὴ νεολαία ἐξιδανικεῖ τὸ χθισινὸ δούλο χωρικὸν καὶ δημιουργεῖ διάφορα οὐτοπιστικὰ σοσιαλιστικὰ συστήματα γιὰ νὰ τὸν σώσῃ. Ἀθρόα τρέχει στὰ χωριά γιὰ νὰ τὸν κατηχήσῃ, νὰ τὸν ἀναπτύξῃ. Ἡ κυβερνήση τὴν καταδιώκει ἀμείλικτα, ἀπαντᾷ καὶ αὐτὴ μὲ τρομοκρατικὰ σκοτώνεται ὁ Τσάρος! Ὁ διάδοχός του ἔρχεται πλέον μὲ ὀρισμένες ἀντιδραστικὲς τάσεις. Νέα τρομοκρατία ἀρχίζει. Ὁ,τι φιλελεύθερο, γερὸ καὶ δυνατὸ, καταδιώκεται, φυλακίζεται, ἐξορίζεται. Οἱ ἄλλοι πέφτουν σὲ ἀπαισιοδοξία, ἐνθουσιασμὸ, κούραση, χάνωση. Γενικὴ ἀπάθεια, ὁ χαρκτηρισμὸς τῆς νέας ἐποχῆς. Ὁ Τσίχωφ, ὁ μεγάλος τῆς ποιητῆς. Στὰ διηγήματά καὶ τὰ δρᾶματά του μᾶς δίνει βλοκλήρη πινακοθήκη ἀπαθῶν, κούρασμένων, ἀδυνάτων, ἀπεριττῶν ἀνθρώπων. Τώρα βγαίνει καὶ ὁ Τολστόϊ μὲ τὶς μυστικοπαθεῖς ἀναρχικὲς ἰδέες του καὶ τὴ θεωρεῖ: «ἀπὸ ἀντιστάσεως τὸ κακό!» Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ κατάσταση δὲ βραστὰ πολὺ. Ἡ οικονομικὴ ἐξέλιξη κάνει στὸ μεταξύ ἄθρομα τὴ δουλεία τῆς. Ἡ βιομηχανία ἀναπτύσσεται πολὺ δυνατὴ ἰστικὴ τὰξὴ δημιουργεῖται. Πολλοὶ ἄριστοι ἐργάτες — προλετάριοι ἀναφάνονται. Ὁ προλεταριακὸς σοσιαλισμὸς (Μαρξισμὸς) βίαια εἰσχωρεῖ μαζί τους ἐκτοπίζοντας σιγὰ σιγὰ τὸ μικρομπορζουαζικὸ οὐτοπιστικὸ σοσιαλισμὸ. Οἱ προλετάριοι ἀναπτύσσουνε τὴ δύναμή τους καὶ μᾶς δίνουν τὸ μεγάλο τους ποιητὴ καὶ ἀπολογητὴ Μαξίμ Γόρκι! Νέες δυνάμεις μαζεύονται. Ἡ ἐπανάσταση ζεσπᾷ...

Καὶ τώρα μερικὰ Ἑλληνικὰ παραδείγματα.

ΕΡΩΤΗΣΗ : Ποιὰ εἶναι ἡ αἰτία ποὺ δὲν ἔχουμε ἀξιόλογα νεοελληνικὴ φιλολογία;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ μεταφυσική : Ἡ ψόφρα καθαρεύουσα!

ΑΠΑΝΤΗΣΗ διαλεκτική : Δὲ φταίει μόνον ἡ γλῶσσα. Τὴν αἰτία τοῦ κακοῦ πρέπει νὰ τὴ ζητήσουμε στὴν κοινωνικὴ καὶ ψυχολογία, ἡ ὁποία εἶναι ἀποτέλεσμα κοινωνικῶν συνθηκῶν καὶ αὐτὴ πάλι ἀλλοτριώθηκε μὲ ὁλόκληρο ἱστορικὸ παρελθόν. (Ἰδ. ἀπὸ κοινωνικὸ καὶ ζήτημα). Τὰ φιλολογικὰ προϊόντα μποροῦμε ἐν γένει νὰ τὰ χωρίσουμε σὲ τρεῖς κατηγορίες: α) Προϊόντα ζωντανῆ καὶ φυσικῆ βλακῆ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τους. Σαυτὰ βρισκαίμε τὶς ἰδέες, τὰ συνκισθήματα, τὶς προοδευτικὲς τάσεις, ἐν γένει τὴν ἰδεολογία βλοκλήρου ἐποχῆς. Αὐτὰ εἶναι τὰ κατ' ἐξοχὴν ἀγαπητὰ καὶ παιδαγωγικὰ ἔργα στοὺς

ΨΥΧΑΡΙΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Τὴν ἴδια μέρα ποὺ τὴν ἀλλαξόδεσε καὶ τράμαξε, εἶδε τὰ πόδια καὶ κατ' ἄλλο ποὺ πῆγε στὸν τόπο τῆς ἡ καρδιά του. Ἡ Κατινούλα εἴτανε νὰ σηκωθῆ καὶ τοιμαζότανε. Ἦθελε νὰ χτενισθῆ, πλαγιασμένη ἀκόμη στὸ κρεβάτι. Ὁ Ἀντρέας τῆς ἔδωκε μαξιλλάρια νάκουμπῆσῃ. Τῆς ἔδωσε τὸ χτένι. Μὰ ποὺ νὰ χτενισθῆ μαλλιά μπερδεμένα ποὺ ἔδω καὶ μισὴ βδομάδα χτένι δὲν τὰ γγίξε; Πῶς νὰ τὸ κατορθώσῃ μὲ τὴν κούραση ποὺ τῆς ἀπόβλεπε σὲ κάθε κίνημά της; Πονοῦσε ὁ Ἀντρέας μὲ τὴν προσπάθεια, μὲ τὸ πάσκιμα τῆς ταλαιπωρίας καὶ θάμαζε συνάμα τὸ πρόσωπό της τὸ τεντωμένο ποὺ ἐνέργεια γράφανε, ποὺ λὲς καὶ γράφανε πείσμα ὅλα του τὰ μυσείδια. Τσιμουδιά δὲν ἔβγαζε, μήπως καταλάβῃ

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ 228 φύλλο.

τίποτις ἡ Κατινούλα. Στὸ τέλος ἔφεξε νίκη στὸ πρόσωπο τὸ κομμένο, τὸ χλωμό. Χτενισμένα τὰ μαλλιά της μὲ μορφιά, καὶ χαμογέλασε τοῦ ἀφέντη. Χαμογέλασε καὶ ὁ ἴδιος. Τῆς εἶπε καὶ ἕνα μπράβο δυνατὸ. Καὶ ἔβλεπε τὸ μπράβο τέτοια θέληση.

Στὴ θέληση τῆς Κατινούλας ἔπιξε ὁ Ἀντρέας. Τὸ ἤξερε πῶς ἡ μικρὴ του βίβλιτα τῆς εἶχε κάμει πολὺ καλὸ. Καὶ δὲ γελάστηκε. Τὴν ἀβριανὴ ἀφοῦ ἔφυγε, πρώτη τοῦ Μάρτη, ἔλαβε δυὸ τηλεγράφοις ἀπαντωτοῦς, ποὺ τοῦ διάβαζε καὶ ἀναγάλιαζε: «ὦ. 11.40 πρ. Ἀξιόλογη νύχτα, 36°8. Πάνε ὅλα βολοὶ ἀξιόλογη ὄρεξη ἀρχίζει μὲρὰ φτυχισμένη.» — «ὦ. 5.55 βρ. Θεόγλυκη ὄρεξη, 38°. Πόνος κανένας. Ἰπνὸς κωμωδία. Πολὺ φτυχισμένη.» Ἐλεγε κωμωδία τὸν ὕπνο της, γιὰτὶ ὁ Ἀντρέας τὴν περιγελοῦσε στὸ Μπ... ποὺ κοιμότανε τόσο νόστιμα τόσες ὥρες, σὰν τὸ μικρὸ γατάκι. Ἀκριβὸ καὶ τὸ γράμμα τῆς πέμψης: «Πολυαγαπημένε μου ἀφέντη, Ἀλήθεια εἶναι νάπορῆσῃ κανεὶς μὲ τὸ τί καλά ποὺ εἶμαι σήμερ. Δὲν πόνεσα διόλου διόλου. Ἡ νύχτα πολὺ πολὺ καλὴ ὥραία ἡ ὄρεξί μου ἦπικ σήμερ τὸ πρῶτὸ μὲ καλὴ τάσσα καφε καὶ ἔφαγα τὸ ψωμί μου ἀλάκαιο, χωρὶς νάφῃσω ψίχουλο. Τὸ μεσημέρι, μὲ σούπα τῆς προκοπῆς, πατάτες τηγανητές, χορ-

ταϊκό, καὶ τὴν κρημνοπιερα κρέμα ποὺ τὴν εἶδε φῆς ὁ Κύριος στὴν καμερὴ μου καὶ ποὺ μὲ τόσο καταφρόνιο τοὺς ἔλεγα νὰ μοῦ τὴ σηκώσουνε, ἀλάκαιο τὴν κατέβασα, μὲ τὸ συμπάθειο. Ἀφέντη, συλλογιόμαί τὸν Ἀπρίλη ποὺ θὰ γυρίσω σπιτί καὶ θαρβῶ τώρα πῶς τὰ πράγματα θὰ πάνε γλήγορα καὶ καλά. Σήμερ ἔχω πολὺ κέφι: θερμοκρατία, 36°8 καὶ τὸ βράδι 38° σωστοί! μὰ ποὺ μ' ἀλλαξόδεσανε, καὶ κούραστηκα λιγάκι, φαίνεται. Μισὴ ὥρὰ πρὶν εἶχα πᾶρει μὲ χουλιάρια τοῦ καφε ἀπὸ τὸ δυναμωτικὸ ἀπὸ τὸ κ. Κούρη, τὸ κεντιστικὸ, ποὺ λὲει, καὶ μοιάζει τόντις νὰ μοῦ κᾶν πολὺ καλὸ. Ἀπόψε ὅλους σὰς φιλῶ μὲ χαρὰ μεγάλη, γιὰτὶ τὸ νοιώθω πῶς καλά τὰ παμε. Κοιμήθηκα ὅλο τὰ πόδια σὰν τὸ μικρὸ γατάκι.»

Πρόθυμο πρόθυμο καὶ τὸ γράμμα τῆς παρασκευῆς, δυὸ Σὰς γράφω μπροστὰ στὴν τζιμινιὰ τῆς κᾶμερῆς μου, μπροστὰ στὴ φωτιὰ ποὺ λάμπει, γιὰτὶ θέλησα σήμερ νὰ σηκωθῶ γιὰ νὰ μοῦ στρώσουνε τὸ κρεβάτι καὶ νὰ μπορέσῃ νὰ μοῦ βάλῃ ἀπὸ πίσω λίγη πομμάδα ἢ Βιχτώρια πολὺ πολὺ, νὰ σὰς πῶ, ἢ πομμάδα δὲ φεζῆ μὰ ὅπως καὶ ἂν εἶναι, ἢ Βιχτώρια θέλει νὰ βάλῃ ἀπὸ λίγη κάθε μέρα καὶ ἔτσι πιστέβει πῶς μὲ τὸν καιρὸ κατὶ θὰ γίνῃ. Τὶς ὕποκει-

συγχρόνους, άθάνατα δέ γιά τις μέλλουσες γενεές, έπειδή έχουν μεγάλη ιστορικο-έκπολιτιστική σημασία και χαρακτηρίζουν όλόκληρη έποχή.

β') Τά άέκτός έποχής και τόπου «παγκοσμίου ψυχολογίας» έργα που οι συγγραφείς του σύμφωνα με τή χαρακτήρα τους και τή φιλοσοφική τους πνευμα ύψώνονται άπάνω από τήν έποχή τους προσπαθώντας να συλλάβουν «τό αιώνο καλό γιά όλους τους λαούς και χρόνους». Τέτοιους τιτάνες καλλιτέχνες —φιλοσόφους λίγους έχει να μάς δείξει ή παγκόσμια φιλολογία, κανένα Γκαίτε ή Σαίξπηρ κ.τ.λ. γ') Τό αντίθετο των φυσικών, ζωντανών, άθάνατων, τά άφύσικα, τεχνητά και έπομένως θνησιγενή έργα. Είναι τά έργα που άπομιμούνται άλλες έποχές. Τό μόνο χαρακτηριστικό τους είναι ότι με τήν ύπαρξή τους άποδείχνουν τή στασιμότητα, τήν άνωμαλία, έν γίνεται τήν άνικανότητα τής έποχής τους να δημιουργήσει έργα ζωντανά. Κλασσικό παράδειγμα τέτοιων προϊόντων είναι ή ψευδοκλασσικισμός που συμπίπτει με τή στασιμότητα τής φεουδαλικής άπολυταρχίας. Οι συγγραφείς μή μπορώντας να ήλγουν τήν έποχή τους τόρριχαν στην άπομίμηση περασμένων ιδεολογιών, περασμένων έποχών. Οι Γάλλοι άπεμιμούντο τους άρχαίους Έλληνες, οι Γερμανοί και Ρώσοι τους Γάλλους κ.λ.π. Έννοείται όλα τά έργα αυτά μέλους τους ύμορφου; στίχους είτε θνησιγενή στή σύλληψή τους; παγερά προϊόντα. Αναφορικά με τήν Ελλάδα μπορούμε με δύο λόγια να είπούμε: άν εξαίρεσουμε λίγα ζωντανά προϊόντα που γράφηκαν στις είλικρινές στιγμές τής έπαναστάσεως, σχεδόν όλα τάλλα είναι άπομίμηση περασμένων ιδεολογιών, έπομένως έργα νεκρά στή σύλληψή τους». Κι' αυτό έγινε διότι ή ελληνική κοινωνία άνατρέφεται και ύπνωτίζεται με ιδεολογία περασμένων έποχών, που τή νομίζει δική της, τωρινή, άν και οι κοινωνικές συνθήκες που τήν ήγέννησαν περάσανε πιά. Κι' αυτό πάλι γίνεται από λόγους ιστορικο-πολιτικούς, έπειδή ή Ελλάδα άν και είναι σήμερα καθάρως άστικό κράτος, είναι άναγκασμένη έξ αίτίας τής ιστορικής της εξέλιξεως να υποστηρίξει ατίς μεγάλες άριστοκρατικές παραδόσεις του Βυζαντίου με τις δύο μεγάλες φεουδαλικές βάσεις: γλώσσα, θρησκεία. . . Έτσι γιά πατριωτικούς λόγους φορτώνονται στή ράχη του έθνους παλιές ιδεολογίες με τις όποιες ένώνεται: έδω και κάμποσο και ή ευρωπαϊκή ιδεολογία, που δέν είναι καθ' όλα σύμφωνη, κι' όλ' αυτά (ψευδοκλασσικισμός

ψευδοβυζαντινισμός ψευδοευρωπαϊσμός) συγκρινόμενα με τή σημερινή αρωμαίλικη ψυχολογία μας» δίνον τήν πρωτοφανή και φοβερή εκείνη ψυχολογική και πνευματική σύγχυση, ή όποία στρεβλώνει τελείως και διατρέφει τή φυσικό αίσθημα, ως άποτέλεσμα δέ έχουμε τή άδύνατο δημιουργίας φυσικής έθνικής ιδεολογίας σύμφωνης με τις σημερινές κοινωνικές συνθήκες και τήν άστική ύπόσταση του έθνους. Ένώσφ τή κανόνι του Μεσολογγίου βροντούσε και ή ένθουσιασμός τής έπαναστάσεως ήταν ζωντανός, γεννήθηκαν είλικρινά, ζωντανά έργα, τά μόνα που θα μείνουν άθάνατα. Κατόπιν με τήν ήγκαθίδρυση τής «μεγάλης ιδέας» και του «έξελληνισμού» άρχισε ή κυριαρχία του «ψευτοκλασσικισμού» από τή μια μεριά και του «ψευτοβυζαντινισμού» από τήν άλλη. Η φιλολογία τόρριξε στον «ψευτοκλασσικισμό» παράγοντας έργα ψεύτικα, νεκρά στή σύλληψή τους: Βερναδάκης, Ραγκαβής κ. έ. Έστερα άρχισε να έμπνέεται από τή Βυζάντιο και έν γίνεται από τήν «έθνική ιστορία» προσπαθώντας να δανειστώ από τά βιβλία ένθουσιασμού που δέν ύπάρχει πιά στή ζωή. Έννοείται κι' αυτά τά έργα είναι θνησιγενή, έντελώς άνίκανα να ένθουσιασουν κανένα, καταδικασμένα σε άμεισο θάνατο. Λίγοι αίσθήθηκαν τήν ψευτιά τέτοιων εργασίας, περιωρίστηκαν στή έμπνευση του χωριού και νησιού κι' έτσι διαφυλάξανε τούλάχιστο τήν είλικρίνεια και φυσικότητα τους. Άλλοι πάλι περιωρίστηκαν στον ύποκειμενικό λυρισμό ως τή μόνη διέξοδο απ' τή φαύλο αυτό κύκλο. Έννοείται σε τέτοια στενή άτμοσφαιρα και ή λυρισμός έφερε άνάλογο μέγεθος και όχι σπανίως στοιχεία ξένης ευρωπαϊκής επίδράσεως. —Μόλις τελευταία άρχισαν να γίνονται τά πρώτα δείλα βήματκ κοινωνικής κατωδίας άξίας του όνόματός της (Καρκαβίτσας, Καμπύσης κ.τ.λ.).

Άλλο «φυσικό» είλικρινές προϊόν τής έποχής μας είναι ή «ρωμαίλικη άτύρκα» του Σουρή, γι' αυτό και συγκεντρώνει τις περισσότερες συμπάθειες του έθνους. Αυτή θά χρησιμεύσει άργότερα ως ένδεικτικό τής έποχής μας, με τής λείπει και αυτής από μεγαλετο τής άθνασίας, διότι τήν έμπνέει όχι «είσα άγανάκτηση» αλλά ρωμαίλικη άδυναμία και άστειότης χαρακτήρος.

ΕΡΩΤΗΣΗ. Πώς βγήκε στή μέση τή ζήτημα τής δημοτικής και έν γίνεται τής γλωσσικής μεταρρυθμίσεως;

α') ΑΠΑΝΤΗΣΗ μεταφυσική. Αίτια είναι ή

Ψυχάρης, Πάλλης και λοιποί. "Αν δέν είτανε αυτοί δέν θα ύπήρχε σήμερα γλωσσικό ζήτημα.

β') ΑΠΑΝΤΗΣΗ διαλεκτική. Γλωσσικό ζήτημα ύπήρχε πάντοτε ένόσω ύπήρχε διαφορά μεταξύ επίσημης και λαϊκής γλώσσας. "Αν δέν παρατηρήθηκε αυτό, όφείλεται σε σοβάρους κοινωνικούς λόγους. Ένώσφ τή έθνος περνούσε τή φεουδαλο άριστοκρατικό στάδιο τής άναπτύξεώς του(*) δέν μπορούσε να γινή κανένας λόγος γιά λαϊκή γλώσσα. Και άργότερα, όταν άπόχτησε τή σημερινή του άστικό χαρακτήρα, οι λίγοι που ύψώσανε τή φωνή τους γιά τή λαϊκή γλώσσα δέν ακούστηκαν (Βηλαρξ, Σολωμός κ. έ.) διότι τή γενικό ρεύμα ύστερα από τήν έπανασταση ζήτησε τήν ήγκαλούθηση των φεουδαλικών παραδόσεων του Βυζαντίου (για λόγους πολιτικούς). Μόνον άφού πέρασε πολύς καιρός κι' από τή μια μεριά ή συνείδηση του λαού γίνονταν όλοένα άστικότερη, από τήν άλλη φαινόταν καθάρωτερα τή «ένεδαφικό των φεουδαλικών παραδόσεων», άρίμκσε πλέον έντελώς ή άνάγκη γλωσσικής μεταρρυθμίσεως. Έδω άναφάνηκαν εύγλωττοι και συστηματικοί άπολογηταί τής μητρικής μας γλώσσας: Ψυχάρης, Πάλλης, Έφραλιώτης κ. έ. Αυτοί είναι όχι ή αίτια που έδημιούργησε τή «δέν γλωσσικό ζήτημα» αλλά «οί εύγλωττότερον διατυπώσαντες» τήν άνάγκη

(*) Και τώρα πρέπει να κωτηριστούμε άμείλικτα όλα τά άνώμαλα φαινόμενα και απειράσιμα έλαττώματα που μάς φορτώνανε στή ράχη από τή μια μεριά τή «φεουδαλική δουλοπρεπο παρελθόν» κι' από τήν άλλη ή «φευτοκλασικισμός με τους δύο άναποφεύκτους όρυφούς τους φευτοκλασικισμό και φευτοβυζαντινισμό. Για έν άληθινός καλλιτέχνη παρουσιάζεται ήλικό άνεξάντλητο, γιατί τέτοια σύγχυση, διαφθορά και σαπίλα δέν έχει ματαίω ή κόσμος ως τά τώρα. Μόνον ή γιομάτη αντίφαση σαθή νεολογία μας μπορούσε να έμπνεύσει σειρά κοινωνικών όρημάτων και κωμωδιών. "Αμ' τάπομεινάρια του φεουδαλισμού που προκαλούνε τήν πάλη των δύο γενών και δηλητηριάζει τή ζωή σε τόσες γενναίες νεαρές υπάρξεις! "Αμ' ή πολυταινιμένη μας «πατριρχική ήθική» που μάς βουτά όλους στο βόρβορο τής καθάρωτερης διαφθοράς! "Αμ' ή αιώνια σκληρία τής Έλληνίδος; "Αμ' τή Λαυρία με τους ελλωτές του! Και μόνον αυτά; "Ωκεανός θεμάτων, φτάνει μόνο να μπορεί κανένας να τά βλέπει και να χη τή θάρρος να τά ήξει. Κ' έδω χρειάζεται όχι μόνο δυνατή ήλύση και αυτοαναλυση, αλλά και είλικρινής άγάπη στον ένθροπο, κοινωνικός ένθουσιασμός και πρό πάντος δυνατός χαρακτήρας που μπορεί να ήρη σε διάστυχη με τόσο δυνατές παραδόσεις και ψέματα. Μόλις φανούν τέτοιοι χαρακτήρες: ή βασιλείψουν στή φιλολογία μας λαμπρές ήμέρες και θα δημιουργηθή φυσική, ζωντανή νεοελληνική φιλολογία.

τιές, άκέντη, έχτες και μάλιστα σήμερα, τήν άφηση να μου τις άμνη δίχως φωνίτσα να βγάλω. Πήγε θεόγλυκα τή πράμα. Τό πρωί, άφού λομπροκοιμήθηκα, ή θερμοκρασία, 36°. άπόψε 37°. Έχτες, μια κενωσία και μόνο δε σηκώθηκα διόλου σήμερα παλε άλλη μια, κ' οι δύο εξαίρετες. Παίρνω πάντα μια μορφή όλα τά γιατρικά μου. Λίγο λίγο, θάρρῶ, κι άγάγια γάγια θά στρώσουνε ήλα. Δέν πονώ διόλου και μου φαίνεται μια γλυκα. Τελειώνω, γιατί πρέπει να πλαγιαίσω. Τό γραμματάκι μου σας τόγραψα δξω, κομματιαστά, πότε τή μια φρασουλα, πότε τήν άλλη. Όλους όλοτρώφερα σας φιλω με τήν καρδιά μου. Ναι, γλήγορα και στο σπίτι. "Αχ! τί χαρά. Τό είδα και στονέρό μου τήν περασμένη τή νύχτα»

« Πολυχαπημένη μου άκέντη, τού μηνούσε και τή σάββατο τρεις, ήρθε ή κ. Κούρης, με ήρθε άργά, λοιπόν ήριο θα σας δηγιθώ τί μάς είπε. "Αξιόλογη νύχτα, καθώς πάντα, θερμοκρασία, τή πρωί, 37°3, τή βράδι, 38°. λαμπρή όρεξη: τή μεσημέρι, μια καλή σούπα ταπίόκα, μιάν άλάκαρη κουποσττέρα κρέμα και καφέ. Δέ σηκώθηκα σήμερα. Κοιμούμαι κάμποσο και τάπόγεμα: Πόνος κανένας: μόνο κάπου κάπου ένα σφιζίμο τού στομαχιού και λίγος πονόλαιμος. Άλήθεια, ή φρούκα πολύ δέ με πειράζει. βγαλί-

νει πάντα πολύ έμπυο, με λένε πως είναι καλό να βγκίνη, να μην κάθεται μέσα. Σ' όλους σας τά φιλιό μου.»

Ό Άντριάς, σα διαβάσε κι άποδιάβασε τή γραμμα τής κεριακής, τέσσερεις τού Μάρτη, βέβαια δέν τή φανταζότανε πως είτανε τή στερό που λάθκινε από τή Μπ., πως ή κίντυος, όπως έλεγε ή κ. Κούρης, ζύγωνε άνήξερά τους: «Άκέντη μου πολυχαπημένη. Είμαι πλαγιασμένη και σας γράφω στο κρέββατι. Δέ θέλω σήμερα να σηκωθώ. Δέ θα ήθελα να σηκωθώ ποτέ μου, άν έκανα τή δική μου κέφι. "Αχ! είναι ιδέα παράξενη να λένε πως πρέπει κανείς να σηκώνεται και καλά. Έγώ βρίσκω πως μνήσκοντας στο κρέββατι δυναμώνει κανείς πολύ περισσότερο. Και να σας πω, ή ράχη μου και τά σπυράκια της πηγαίνουνε τή ιδιο, να σηκώνουμαι τρεις τέσσερεις ώρες τάπόγεμα ή να μη σηκώνουμαι διόλου. Καλέ, τά φέρνουνε άρτά οι νύχτες, τή μακρος τής άξρόστιας και προπάντω ή λιγνάδα. "Ηρθε χτες ή κ. Κούρης με τή Σεβιλιά, κ' ή Βιχτώρια θέλησε να μου κοιτάξουνε τή ράχη. Τήν είδανε και είπανε ήττά πως δέν ύπάρχει τρώπος να τάλλάξουμε γιά τήν ώρα, μάλιστα με τή νερό που όλοένα τρέχει κι άνεβαίνει ως εκεί, άφού κ' οι χειρουργημένοι από τή

λιγνεπή τους παθίνουνε τά είδια και δέν παθει τή κακό παρά σαν παθύνουνε. Πρέπει λοιπόν και γώ να προσμένω. Έπειδή πάντα με σφιγγει λιγάκι και τή σφιζίμο τή λείει ή κ. Κούρης πως είναι από τή λαίμο, με δέ φροντίζει ή ίδιος γιά λαίμο, είδα σήμερα τή πρωί ένα συνάδερφό του, τόν κ. Μπόννη—άφέντη, να λογαριάσετε: είναι ή ειςτός γιά τρώπος που βλέπω—λοιπόν ή κ. Μπόννης με λαίμοσκόπησε καλά καλά με τή καθρεφτάκι και είπε να χαχνίζουμαι τρεις φορές τή μέρα με ένα χαχνιστήρι, όπως έχει κιόλας ένα έδω με κατράμι τή βάζετε και βράζει, χακουλουθεί να βράζει όσο θέλετε, δηλαδή ως τήν ώριμμένη στιγμή από τή γιαντρε κι ωςπου πιά τή σήσετε. "Ακέντη μου, παρατηρώ πως ένω σας γράφω, κοιμούμαι κ' ή πέννα μου κάνει σωρό σκουτουφλιές. Ό κ. Κούρης μου είπε χτες πως έλαβε γραμμα δικό σας. Πολύ, με πολύ καλή νύχτα στάθηκε ή ψεσινή μου θερμοκρασία, 36°8. Με τις ύρκεντιές τά πάμε περίφημα: ή Βιχτώρια σαστισμένη που τις παραδύχομαι τόσο έφκολα, τόσο ξέθαβξ. Τάπόγεμα, ήπια μια σούπα ταπίόκα, με δέ φαντάζεστε τί μπόλικη δέν τή πιστεβα ποτέ μου πως θα φτάτω στο τέλος. "Απόψε, 37°1. Κενωσία ως τήν ώρα καμιά. Με τώρα κενώνουμαι μια φορά κάθε μέρα. Να ήττε

γλωσσικής μεταρρυθμίσεως, ή οποία είχε πιά ώριμάση. Θα θριαμβεύση δὲ τελείως ή δημοτική όταν ὅλο τὸ ἔθνος πεισθῆ γιά τόν οὐτοπισμό τῶν φεουδαλικῶν βυζαντινῶν παραδόσεων καί ή πραγματικότης δείξει ὄχι μόνο πόσον ἀνωφελεῖς ἀλλά καί πόσον ὀλέθριες εἶναι.

ΕΡΩΤΗΣΗ. Ποιά εἶναι ή αἰτία τοῦ ὑπερίσχυσε ή καθαρεύουσα;

α') **ΑΠΑΝΤΗΣΗ μεταφυσική.** Ὁ Κοραῖς καί οἱ λοιποὶ διδάσκαλοι τοῦ γένους. Αὐτοὶ δείξανε κακὸ δρόμο καί τὸ ἔθνος τοὺς ἀκολούθησε.

β') **ΑΠΑΝΤΗΣΗ διαλεκτική.** Ὁλη ή ιστορική εξέλιξη τοῦ ἔθνους ὑπαγόρευσε καί μετὰ τήν ἐπανάσταση τήν ἐξακολούθηση τῶν βυζαντινῶν παραδόσεων μέ τις δύο ιστορικές βάσεις: γλῶσσα καί θρησκεία. Ὁ Κοραῖς καί οἱ λοιποὶ «διδάσκαλοι» ὡς ἐκ τῆς ἐποχῆς των δὲν μπορούσαν παρά νά σκέπτονται ἕμοια καί ἀσυνείδητα νά παρασυρθοῦνε ἀπὸ τὸ γενικὸ ρεῦμα. Λίγες ἐκτακτες ἐξαιρέσεις (Βηλαράς-γλῶσσα, Καίρης-θρησκεία) οὔτε κἀν ἀκούστηκαν ἀπὸ τὸ ἔθνος, ὁ τελευταῖος μάλιστα καταδιώχθηκε. Ἔτσι παθαίνουν ὅσοι «προτρέχουν τῆς ἐποχῆς των».

ΕΡΩΤΗΣΗ. Ποιά εἶναι ή αἰτία τῆς σημερινῆς ἀνωμαλίου καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος;

α') **ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ μεταφυσική.** 1) Ὁ Τρικούπης, ὁ Δηλιγιάννης καί ἐν γένει οἱ πολιτικοὶ μας.

2) Ἡ δυναστεία καί οἱ αὐλικοί.

3) Τὸ πολίτευμα.

4) Ἡ γλῶσσα καί τὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα

5) Ὁ διεφθαρμένος τύπος, κ.τ.λ. κ.τ.λ. κ.τ.λ.

β') **ΑΠΑΝΤΗΣΗ διαλεκτική.** Ἡ σημερινή Ἑλλάδα παρουσιάζει τὸ πολυπλοκώτερο ἴσως φαινόμενο τῆς παγκόσμιας ιστορίας. Γιά νά τήν καταλάβουμε καλὰ πρέπει νά γνωρίζουμε τὸ παρελθόν της, ὅλη τήν ἱστορία τοῦ Ἑλλ. ἔθνους, τοῦλάχιστο ἀπὸ τήν ἐποχὴ τοῦ Βυζαντίου. Ἐδῶ θά ἴδουμε ὅλη τήν ἐξέλιξή του μέ τις ὁμαλές περιόδους, καί τις ἀπότομες ἀλλαγές κτλ. Ἐδῶ θά καταλάβουμε πῶς τὸ φεουδαλικὸ στὴν ἀρχὴ Ἑλλ. κράτος κατάντησε στὸν κκερὸ τῆς δουλείας «ἡμιφεουδαλικό», ὕστερα ἀνάπτυσσε πλούσια ἀστικά στοιχεία τὰ ὅποια καί μᾶς ἔδωκαν κυρίως τήν ἐπανάσταση, καί κατόπιν τήν ἀστική Ἑλλάδα, πῶς ἕμως μέ ὅλες τις κοινωνικές αὐτές ἀλλαγές τὸ ἔθνος γιά λόγους πολιτικούς ἐνοουσε νά βρασταξῆ τις φεουδαλικές ιστορικές παραδόσεις καί τις παλαιές ἰδεολογίες. Πῶς ἀπ' ὅλα αὐτὰ γεννήθηκε γενική σύγχυση κοινωνική καί ἰδεολο-

γική πῶς ἀποτέλεσμα τῆς συγχύσεως εἶναι: ή ἀνεξέλεγκτη κυριαρχία καί οἱ καταχρήσεις τῆς πλουτοκρατίας, τὸ ἀσύντακτο καί ἀπαίδευτο τοῦ λαοῦ, ή ἔλλειψη πάλης καί ζωῆς, καί τέλος ή συγκεχυμένη ψυχολογία καί οὐτοπιστική δράση τοῦ ἀνεπτυγμένου κόσμου. Γενικώτερο δὲ ἀποτέλεσμά: ὅλα τὰ σημερινὰ κακά. Περισσότερα ἴδ. «τὸ κοινωνικό μας ζήτημα».

Τὰ παραδείγματα αὐτὰ εἶναι, πιστεύω, ἀρετὰ νά δείξουν καθαρά τὴ διαφορὰ μετὰξὺ «τοῦ μεταφυσικοῦ καί διαλεκτικοῦ τρόπου τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι τὰ κοινωνικά φαινόμενα». θά καταλάβετε ἔπισης καί τὴ διαφορὰ τοῦ μᾶς χωρίζει. Ἐγὼ εἶμαι καθ' ὁλοκληρίαν διαλεκτικός. Σεις, ἂν δὲν ἀπατώμαι, στὰ περισσότερα τοῦλάχιστον, μεταφυσικοί. (Ὅπως καί ὅλη ή Ἑλλάδα καί οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι ἐν γένει). Ὁ καταλαβαίνετε τώρα γιὰτί καί ή τακτική μας πρέπει νῆναι διάφορη. Ὅ,τι χτυπᾶτε σεις, εἶναι γιά μένα μόνο ἕνα σύμπτωμα, ἕνα μικρὸ μέρος ὁλόκληρου ιστορικοῦ οἰκοδομήματος, τὸ ὅποιον ἐγὼ θεωρῶ τὴν κεντρική αἰτία καί πηγὴ τοῦ κακοῦ. Ἐνόσω αὐτὸ στέκεται, στερεᾶ, ὅλα θά πᾶνε στραβά καί ἀνάποδα καί τὸ ἔθνος πολὺ ἀκριβὰ θά πληρῶσῃ μᾶ μέρα τὴν αὐταπάτη καί τὸν ὑπνωτισμό του. Ἡ ἀναγέννηση θάρχησῃ ὅταν χτυπηθῆ ὁλόκληρο τὸ οἰκοδόμημα ἀπ' ὅλες τις μεριές μέ δυνατὰ, ἀλύπητα χτυπήματα. Τὸ πῶς δὲ πρέπει νά χτυπηθῆ τὸ οἰκοδόμημα, γι' αὐτὸ θά μιλήσουμε ἄλλη φορὰ.

Γένα τῆς Γερμανίας.

Γ. ΣΚΛΗΡΟΣ

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Στὸ μεγαλοφάνταστο Ἀργύρη Ἑφταλιώτη.

Κάθετ' ή κόρη σὴν κρεβατὴ καί φαίνει
Λευκὸ παννὶ γιά τὰ προικιά της τραγουδώντας.
Ὁ νοῦς της ξεπετάει, πάει σὺ ξένα
Ἐκεῖ ποὺ εἶν' ὁ νῖος ὁ σαυικός της.
Τὶ μορφ' ἀπ' τὸ ξένα θά γυρίσῃ
Σὲ λίγο καί βραδιὰ εὐτυχομένη
Νυφοῦλα θά νά μπεῖ σὴν ἐκκλησία
Στὸ πλὴτ' ἐκεῖνοῦ ποὺ λαχταράει.

Ὁ ἥλιος ποὺ σὴν δόση κατεβαίνει
Βλέπει τὴ κόρη τὴ γλυκεῖα ποὺ φαίνει
Καί λαχταράει, ζητάει νά τὴν ἀγγίσει
Καί στέλνει τις ἀχτίνες του καί τὴν ἀγγίζουν
Καί τὴ χαϊδεύουν, τὴ χαϊδεύουν, τὴ φιλοῦνε.

Κι ἀπ' τὰ φίλῳ τὰ δόξανθα μαλλιά της
Ποῦναι σὸν ὄμῳ της χυτὰ λαμποκοποῦνε.

Καί λέει ὁ ἥλιος μέ τὸ νοῦ του, βλέποντάς την:
— «Ἀπόψε εἶν' ἀργὰ, νύφη πανόμορφη,
Περίμενε με τὸ πουρνὸ θὴ νά γυρίσω,
Θὴ νά σοῦ φέρω ρόδα νὴ στελέσω σε'
Καί τὸ παννὶ νά βάλεις ὁποῦ φαίνεις,
Τὸ κάταστρο παννὶ σου τὸ χυτὸ,
Νά πέσουμε μαζί π'ὰ σὸ κρεβάτι
Στοῦ ὕμεναίου τὸ κρεβάτι... Ἄχ με πλάνηφες

Κι ἀπὸ τὸ δρόμο μου τὸν ἴσο, μ' ἔχεις
Ἐστρατωμένο, ὁμορφὴ κοπέλλα,
Ἄκουε, νά με προομένεις τὸ πουρνὸ
Ντυμένη μέ τὸ κάταστρο παννὶ σου
Ποῦ φαίνεις, τὸ παννὶ σου τὸ χυτὸ.

Ἄργετ' ὁ ἥλιος νάρθει σὺ Οὐράνια
Καί κιάθει τὴν αἰτία ή γοῖα
Ἡ μάνα του ποὺ τὸν προομένει με ἀρχινάει
Καί βλαστημάει τὴν ὁμορφὴ κοπέλλα
Ποῦ σάσιε τον ἀπὸ τὸν ἴσο δρόμο.

Ὁ ἥλιος τὸ σκοτάδι διαπερνᾶ
Καί μέ τὴ ρόδα ἔρχεται σὺ χέρια
Καί πάει τῆς παρθένας καί χυτὰ
Τὸ παραθύρι... Μὰ τί βλέπει; νεκροκέφρα
Καίνε μπροστά της καί ἐκεῖνη ξαπλωτὴ
Σὲ κάσσα ἄσπρη κοίτεται ροζιμένη
Μὲ τὸ αὐτὸ ὁποῦ φαίνε παννὶ
Μὲ τὸ λευκὸ παννὶ ναι στολισμένη.

Καί μύσκει ὁ ἥλιος καί κοιτάζει τὴν,
Κι ἀπ' τὴν ἀγάπῃ τὴν πολλή ποὺ τοῦε καίει
Ἀλλάζει δρόμο κείνη τὴν ἡμέρα.
Ὅλη τὴ γῆ σκεπάζουν μαῖρα γέφυρα
Καί φεύγοντας ὁ ἥλιος κλαίει, κλαίει,
Καί ὁ βοριάς ὁποῦ φυσάει ματωμένα,
Ἀρπάει τὰ δάκρυα του καί τὰ φέρνει
Βροχή, νεροποτὴ σὸν κόσμο κάτω.

Σμύρνη VII 1907.

ΤΩΝΗΣ ΧΡΙΣΤΙΔΗΣ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

Ὁ δάσος κ' ή ἀναδουλειά.

Ὁ λαός μας ἔχει καί παρχαίει τὰ μέ — ος οὐδέτερη οὐσιαστατικά κ' ἔπεσε ὅξω ὁ Δῆμος Νησιώτης!) λέγοντας πῶς Ἄφου δὲν ἔχει οὐδέτερα ὁ λαός μέ — ος κτλ. Μὰ ἐπίσης εἶναι βεβαίωτατο πῶς ὁ ἀρσενικός τύπος ὁ δάσος εἶναι λαϊκώτατος καί γραμμα-

1) Κοιτάξτε τὸ Νουμῶ κείν. 250, «Χωριστικά γράμματα».

τῆς ἀδερφῆς μου ή πῆτε τῆς κυρίας Ἄνας νά τῆς πῆ πῶς μπορεῖ νά μοῦ γράψῃ. Δὲ θά τῆς ἀποκρίνουμαι καί τὸ ξέρει ἕμένα ὅμως, ἂν ἀρχίσῃ καί μὲ γράφει: δύο φορές τὴ βδομάδα, νά μοῦ λὴν τί γίνεται σπῆτι, θά με διασκεδάξῃ. Πᾶω νά κοιμηθῶ σὴν τὸ μικρὸ γατάκι, ὡσπου νά φέρουνε στίς ἔξη τὸ φαγι. Μὲ τὴν καρδιά μου ὅλους σὰς φιλω καθὼς καί σὰς ἀγαπῶ. Κατινούλα.»

Τὴ δευτέρα, πέντε, τὸ μεσημέρι, ἔλαβε ὁ Ἄντρεας τὸ γράμμα τῆς Κατινούλας καί τὸ δειξε τῆς Ἄνας, ἅμα καθήσανε σὴν τραπέζαρία. Τὸ βράδι, ποὺ καθήσανε πάλε σὸν τραπέζι γιά τὸ γέμα, τοῦ φέρουνε ἄξαφνα τελέγραφο. Τὸν ἀνοίγει μάνι μάνι ἀπὸ τις ἔξη καί πενήντα. «Νύχτα μακάρια 36°3, 37°. Τάπόγεμα, μεγάλη μεγάλη ἀδυναμία. Πᾶω νάναπαφτῶ.»

Ἔβτανε ή ὥρα ἐφτάμιση. Τὸ τραῖνο γιά τὸ Μπ. ἔφεβε στίς ὀχτῶ καί τριάντα πέντε. Δὲν ξέρω γιὰτί τοῦ φάνηκε τοῦ Ἄντρεα πῶς ἔπρεπε γλήγορα γλήγορα νά πεταχτῆ. Δὲν τοῦ τὸ συμβούλεβε ή Ἄνα.

— « Ἡ Κατινούλα μας τέτοια εἶναι: σήμερις ἀχαμνὰ κὶ ἄβριο καλὰ. Μὴ ζαλιζοσαι.»

Ὁ Ἄντρεας δὲν τὴν ἀκουσε. Ἀνέθηκε σὴν κάμερή του, κατέθηκε σὸν ἐργαστήρι του, μάζωξε

μάνι μάνι ὅ,τι πόρεσε, τᾶβαλε ὅλα στὴ βαλίτσα του, ἔτρεξε σὸν σταθμὸ, πήδηξε μέσα σὸν βαγόνι, τὴ στιγμή ποὺ ξεκινούσε τὸ τραῖνο. Ἀπὸ τὴ θέση του λὲς καί σκουνοῦσε τὴ μηχανή, νά κάμη, νά προκάμη. Ἀλάλητη θλίψη τοῦ πλάκωνε τὰ στήθια. Δεινὸ προαίστημα τὸν τρέλαινε. Τον τράνταζε ἀζήγητη τρομάρα. Ἡ λέξη ἐκεῖνη ποὺ διάβασε σὸν τελέγραφο, ἀμεγάλη μεγάλη ἀδυναμία, τοῦ φάνηκε σὴν τὸ στερνὸ καί ἡμερο ξεψύχισμα τῆς Κατινούλας, ή στερνή της ἀνάσα γλυκὰ ποὺ τοῦ τὴν ψιθύριζε τοῦ ἀφέντη.

Ἐφτασε στίς ἑφτὰ τὸ πρωτὸ, ἄνω κάτω. Ἡ Κατινούλα τὸν πρόσμενε. Τοῦ εἶχε τελεγραφήσει γιά νά καταλάβῃ καί νάρθῃ. Καί πῶς νά μὴν ἔρθῃ; Ἀλήθεια σὰ μῆνυμά της παραπονεμένο καί σιγανὸ εἶτανε ὁ τελέγραφος ἐκεῖνος.

— «Ἀφέντη, δὲν ξέρω τί ἔχω. Δὲν ἔχω τίποτα. Εἶμαι κκλὰ καί δὲν εἶμαι. Νά, τὴν ἀνάγκη σας ἔχω καί σας φώναξα».

Ἐμαθε ἀπὸ τὴ νοσοκόμα πῶς πέρασε ἀνήσυχη ὅλη τὴ νύχτα. Γιατί; Ἐσκυψε ή Βιχτώρια τὸ κεφάλι.

— «Κακὰ σημάδια ἔχουμε. Δὲ θά βρασταξῆ, τοῦ ψιθύρισε σιγὰ. Ἡ ἀδυναμία !.....»

Πρόστχε ἀμέσως ὁ Ἄντρεας νά φέρουνε τὸ γιατρό, τοὺς δύο γιατρούς.

Ζύγωσε καί τῆς ἔπιασε τὸ χέρι. Ἀνήσυχη πάντα κυλιότανε ζερόδ καί δεξιά ή Κατινούλα.

— «Τὶ καλὰ, τί καλὰ ποὺ σὰς βλέπω, που σὰς ἔχω! Δὲ με μέλει πῶρκα καί νά πεθάνω».

— « Μὰ τί ἔχεις, παιδάκι μου, καί μιλεῖς ἔτσι; Ποῦ νά πεθάνῃς, ἀπὸ εἶμα: πλάγι σου;»

Χαμογέλασε μὴ σταλιὰ σταλιὰ κ' ἠσύχασε.

— «Ἀφέντη, τοῦ λέει ἀροῦ ἔμεινε λιγχι ἀκίνητη καί χωρὶς μιλία, νά, τὸ ἔμπυο ἀφτὸ ποὺ ὀλοῖνα βέει ἀπὸ τὴ φούσκα μου, τὸ ἔμπυο ἀφτὸ μέ τρομάζει. Τὸ φεβούμαι. Καί πάντα μου φοβοῦμαι πῶς δὲ βγαίνει ἀρκετὸ. Ὁ με σκοτώσῃ. Νά μοῦ τὸ βγάλετε».

Ὁ Ἄντρεας ἀνατρίχασε. Ἄχ! ή φούσκα, ή φούσκα! Τόννειωσε ἀστροπελεκὶς πῶς ὅλη της ή ζωῆ, πῶς ὅλο τὸ δράμα, τέτοια ὥρα, παιζόντανε σὸν θέατρο ἐκεῖνο τὸ σκοτεινὸ καί τὸ κλισμένο, ποὺ δὲν ἀνοίγει, ποὺ δὲν ἀπορλάκωνε μέσα του τὸ Χάρο καί πῶς ὁ Χάρος ἀπὸ μέσα θά τὴν ἔτρωγε, σὴν τὸ σκουλήκι. Ἀγρίεψε τῶρα τὸ θερὶ καί τὴν ἠσυχία της δὲν ἔβρισκε ή κακομοῖρα. Ὁ Ἄντρεας ἀπὸ κοντὰ της δὲν τὸ κλυοῦσε. Ἡ γλυκεῖα του ή παρῶ-

τικότητας και καθόλου μάλιστα δημοτικούς δασκ...

Εδώ, φίλοι μου, συνεργάζει η αναλογία που λέ...

Η αναλογία απλοχωράει α' στους φτόγγους, λ.χ. (ή)μερῆσιος > μεροῦσιος...

ε) Στις ρίζες λ. χ. ἀλήθω > ἀλέθω, πίπτω > πέπτω...

γ) Στά πρόβαλματ λ. χ. μάχη > ἀμάχη κατά τὸ ἀγάπη...

δ) Στά προσκολλημάτ κτλ στίς κατὰληξες λ. χ. μεγαλύτερος...

2) «Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον».

ε') Στὸν τονισμό λ. χ. ἀκράτο > ἀκράτο κατά τὰ ἀφράτο...

ς') Στὴ σύνθεση λ. χ. ζευγυλάτης > ζεβγολάτης, Χριστούγεννα > Χριστόγεννα...

ζ') Στὸ γένος ἀπὸ ἴσια ἴσια που μὲς χρειάζεταιαι :

Δηλαδή ὁ λαὸς ἀλλάζει καὶ τὸ γένος μίᾳ λέξης ἀνάλογα...

Τώρα ἦν καὶ πότε τὰ τέτοια πρέπει νὰ τὰ μεταχειρίζομαστε...

Κάποιος ἔγραψε : ἀτὰ ἀναδουλειά, ἀναβροχιά, ἀνάβαθος...

Τὸ στερητικὸ α τῆς δημοτικῆς δὲν εἶναι βέβαια τὸ ἀνα—...

ἀβραστος, ἀβύζατος, ἀγύνατος ἀγένωτος, ἀγιάτρεφτος, ἀδιάντροπος...

Τὸ πρόβαλμα ἀν —(κι ὄχι ἀνα—) ἔγινε ἀπὸ παρετυμολογικὸ...

Μ. ΦΙΑΗΝΤΑΣ

ΑΠΟ ΠΑΛΙΑ ΣΕΡΤΑΡΙΑ

Ο ΑΝΗΦΟΡΟΣ ΤΟΥ ΤΕΧΝΙΤΗ

— «Τί κάμνεις, γέρο μου, καὶ σὲ βλέπω καὶ μιὰ σκαλώνεις...

Τί νὰ εἶναι τὸ μεγάλο τὸ καλὸ ποῦ πολεμᾷς τόσα χρόνια...

— «Παδί μου, εἶσαι νέος ἀκόμα καὶ ἀπὸ τ' ἔχνη δὲν ἔμαθες...

σία τὴν ἀπομάχεθε, τὴν εἰρήνευθε. Ἀρχισε τόντις νάναπαθεταί...

«Τὰ δύο πισώθετα μορφίνα, μουρμούρισε, νὰ μοῦ τὰ φυλάξετε...

Καὶ σφάλιζε πάλε τὰ ματάκια τῆς. Κοιμήθηκε μιὰ ὥρα...

Ἄξαφνα, γυρᾷ πρὸς τὸν Ἀντρέα τῆμορφὸ τῆς τὸ πρόσωπο...

Ἡ ὥρα, μιὰ τὰπόγεμα. Τὴν ἴδια στιγμή, μπῆκε στὴν κάμαρα ὁ κ. Σεβιλιάς...

— «Ληθαργία, εἶπε ὁ κ. Σεβιλιάς, ἀφοῦ τῆς ἔπιασε τὸ σφυγμὸ...

— «Ὁὗ ξεψυχῆση ; !» ἀνατινάχτηκε ὁ Ἀντρέας καὶ τὸ φώναζε...

Ὁ Ἀντρέας ἔμοιαζε ἄλλος ἄθρωπος. Ἡ ἀπελπισία δίνει κάποτε...

— «Ληθαργία ἢ ὄχι, δὲν εἶναι τώρα τὸ ζήτημα. Τὸ ζήτημα...

Τὸν κοίταζε ὁ κ. Σεβιλιάς, ἀπελπισμένος. — «Δὲν ἔχουμε κανένα...

— «Δὲ γίνεται ! Ὁὗχη. Ἄς εἶναι καὶ τὸ πιὸ πρόστυχο...

— «Μὰ εἰδῶ, κύριε Ὀλπιέρη μου, τίποτα δὲ φελεῖ.»

— «Νὰ δοκιμάσουμε. Τί λῆτε, κύριε Κούρη ;» — «Τί νὰ πῶ ;

λετε !»

— «Μολυβόνερο, καὶ, πρόστισε ὁ Σεβιλιάς. Για νὰ μὴ σὰς...

— «Ἀμέσως ! Ἀμέσως ! Καὶ τὰδύνατα δυνάτῃ !»...

Περίεργο ποῦ καὶ στὸ βράσιμο ἀπάνω τοῦ θυμοῦ του...

Ἐνεργήσανε ἀμέσως, ὅπως τους τὸλεγε, καὶ οἱ δύο γιατροί...

Ο ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα Δρ. 10.—Για το Έξωτερικό
Φρ. χρ. 10.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στα κιάκια της Πλατείας Συντάγματος, Όμόνοιας, Έθν. Τραπεζίας, Υπ. Οικονομικών, Σταθμού Τροχιδόρου, (Όφθαλματρείο), Βουλής, Σταθμού Υπόγειου Σιδηρόδρομου (Όμόνοια), στο καπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Έξαρχεια, στα βιβλιοπωλεία «Έστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (όδος Σταδίου, αντίκρυ στη Βουλή). Στο Βόλο βιβλιοπωλείο Χριστόπουλου.

Η συνδρομή πληρώνεται μπροστά κ' είναι ενός χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ο κ. Τσάτσος - «Χαραυγή» - Η ταχυική της «Έστίας» - Ο Σάδας.

ΤΟ ΣΚΑΝΤΑΛΟ της δωροδοκίας, δηλ. το ήν πρότερον ή όχι οι αντιπρόσωποι του Στάδερ—Καννέ στον άνησανταγματάρχη κ Βαρθολομή νάν τον δώσαν έκαστο χιλιάδες δραχμές γιά νά τούς εύκολώνη στή δουλιά τους, τό σκάνταλο αυτό δέν ξεκαθαρίστηκε καλά καλά ακόμα. Τό μόνο που ξεκαθαρίστηκε είναι πως ό κ. Βαρθολομή, σάν τίμιος σπυρεοκώτης, δέ δέχτηκε νά δωροδοκηθεί. Μένει τώρα νά ξεκαθαριστεί και τίλλο, τό σπουδαιότερο, ήν τήν πρόταση του τήν κάμα νε οι Γάλλοι άξιωματικοί, ως αντιπρόσωποι του έργοστάσιου Καννέ, ή άν του τήν έκαμε ό Τσάτσος, παραγγελλόμενος από τους Γάλλους άξιωματικούς, ή χωρίς νάν του πούνε εκείνοι τίποτα, μή έτσι, από καλοσύνη του, γιά νά τσεπώσει τί μεστιά της δωροδοκίας.

Ο κύριος Τσάτσος ! Τό άνακάτωμα αυτούτου του κυρίου σέ μία τέτια βρωμερή ύπόθεση, είναι μία μούντζα τεράστια κατά του 'Αθηναϊκού τύπου. Γιατί ό κύριος Τσάτσος, που ήρρονείζει νά κόβεται πάντα γιά τή δόλια πατρίδα και νά σκέιζε τά ρούχα του κάθε τόσο γιά τήν έλληνική κατάσταση, είναι τό χαϊδεμένο παιδί του 'Αθηναϊκού τύπου. Μας τόν είπαν τόσες φορές οι φημερίδες μας «διατηρητέστατο και πατριωτικώτατο κ' έμβροθέστατο», που μά τήν αλήθεια, του δώσανε κάθε δικαίωμα νά ζητήσει νά εξαργυρώσει τά βασιλιά αυτά επίθετα μέ σαράντα χιλιάδες που σκόπευε νά τσεπώσει, όσο κι ήν ή πράξη του αυτή θά ρεζύλευε τόν 'Ελληνικό στρατό. Οι έμβροθέστατοι και διατηρητέστατοι και πατριωτικώτατοι πρέπει και νά πληρώνονται.

ΒΓΑΙΝΕΙ καινούριο φιλολογικό περιοδικό, ή «Χαραυγή» από τόν έρχόμενον Γενάρη. Καρτερούμε τώρα νά δούμε και τό φύλλο, γιά νά γράψουμε. Πρίν τό δούμε, δέ γράφουμε τίποτα. Μοναχά τό άναγγέλλουμε. Γιατί νά σάς πούμε τή μαυραλήθεια, στά τέτια ζητήματα, που σκετιζονται κάπως μέ τόν άγώνα, χρειάζεται λίγη έπιφυλακτικότητα. Καιρός πιά νάν τόν νιώσουμε όλοι μας, πως δέν πρέπει νά τελαλάμε γιά έπιστομολογικά ό,τι πρῶμα γράφεται, ή πρόκειται νά γραφεί, στή δημοτική. Σα δέν είναι άριστοσύνημα, δέ ρεζύλευμα μείς. Ρεζύλευεται και χαντακώνεται ό ίδιος ό άγώνας, και τά λάβια και οι μικροαδυναμίες οι δικές μας σέ δούτονε φορτώνονται. Παραδείγματα δέ φέρνουμε, γιατί δέ θέλουμε νά περαζούμε πρόσωπα, άφου από τήν άλλη μεριά θά πούμε πράματα γνωστά και χλιγκουθεντακάμενα. Σ' αυτά τά παραπολύ ντελικάτα ζητήματα, έχουμε καθήκον όλοι νά προσέγουμε.

Έλπίζουμε, και γαρά μας θάναι, οι συντάχτες της «Χαραυγής» νά μάς άναγκάσουν νά βγάλουμε τό καπέλο μας μέ σεβασμό μπροστά τους και νά βροντοφωνάσουμε πως τόνις ή «Χαραυγή» είναι τό τέλειο περιοδικό που καρτερούμε με δόξα ή Ρωμισούνη. Ίσως καινή όμως τή στιγμή, ής μας δώσαν τήν άδειαν νά κρατούμε σκεπασμένο τό κεφάλι μας και τό στόμα μας σφαλαιγμένο.

Θά παρατηρήσουμε σιτικά και τούτο στήν άγγελία της «Χαραυγής» όλοι ύπογράφονται μέ ψευτονόματα. Γιατί δέ βόζανε όλοι τους τό αλήθειά τους έννομα, ή τουλάχιστο έννας άπ' αυτούς; Τι; 'Εγκλημα κάνουν και κρύβουν; Έτσι; Η άγγελία είναι γραμμένη μέ τόση παληκαριά και ή ίδια παληκαριά έπρεπε νά δείχεται και στις ύπογραφές.

ΚΑΪΠΟΣ άγρίως έσπασε πάλι τό κεφάλι του διευθυντή της «Έστίας». Έίτανε, λέει, βλαμένος, δηλ. πληρωμένος, από κάποιον πολιτικό που δέν τόν ένθουσίαζε ή πολιτική της «Έστίας», και αυτόνε τόν πολιτικό, άν και τόν έβρισε ό διευθυντής της «Έστίας» με τόση μαρτυρία, γιατί, λέει, έχει άπογορευτεί άπό τή Δικαιοσύνη της πατρίδας του. Αυτές τις έπιφύλαξες δέν τις πολυκαταλαβαίνουμε. Μπορεί ή έπίσημη δικαιοσύνη νά ναι σκαλάβα στήν πολιτική, ύπάρχει όμως και μία άλλη δικαιοσύνη, ή δικαιοσύνη της κοινωνίας, και άν καταγγέλλουταν σ' αυτή ό ήθικός (έδώ ταιριαζόντε καλύτερα τά επίθετα «άνήθικος» και «άναντρος») δολοφόνος, είταν ίκανή ή δικαιοσύνη αυτή, που δέν έπηρεάζεται από τήν πολιτική, νά μάς χαρακτηρίσει σωστά τήν πράξη του.

Η «Έστία» όμως, όπως και στα πολιτικά της άρθρα, έτσι και σ' αυτή τήν περίπτωση, τά μασάει τά λόγια της δέν έχει τό κουράγιο νά μιλήσει καθαρά και ήλιερα, δέ φρασει από τήν ταχυική της. Κι όσο κι άν είλικρινά λυτούμαστε που μία τίμια διευθυντή της, άλλος τόσο λυτούμαστε με τήν τέτια φημερίδα, σάν τήν «Έστία», σάν τάντησε με τήν τέτια φημερίδα της νά παραυσιάζεται στόν κόσμο σάν δλωσδιόλος άγνώμη, άψυχη κι άκαμικά.

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ ή πλούσια βιβλιοθήκη, του σοφού ιστοριο-

τήν κορφή, που σύννεφα χρυσά τήν έ στεφανώνουν; Είναι της Τέχνης τό βασίλειο εκεί άπάνω. Εκεί δνειρεύτηκα από μικρός νάνέβω, εκεί λαχταρώντας κ' έλπίζοντας νάνέβω, θά ξεφυγήσω μά μέρα. Δουλεύω, μερονυχτίς δουλεύω, μά είναι βαρύν δ άνήφορος, τά μονοπάτια του γλιστερά, και βράχοι από άπέραντα έψη κρεμασμένοι σέ φοβερίζουν ανάμεσα στις χαράδες. Βλέπεις εκείνους που σέ πολύ άνηλότερα μέρη κατορθώσανε νάνεβούνε, και που σέ μία μικρά κορφοβούνια σκουπίστηκαν ολοτρόγυρα στίς ραχούλες, μά πάντα χαμηλότερα, πολύ χαμηλότερα από τό μεγάλο τό κορφοβούνι που περιήρανε στέκει στή μέση; Τήν άκούς τήν άθάνατη τή μελωδία, που κατεβαίνει άπ' εκεί άπάνω, ως κάτω στά βάθια της σκοτεινής της κοιλάδας, εκεί που ή άνηρωπότης ξεσκίζει τά στήθια της από τόν πόνο και τήν άπειροσιά; Ός εκεί κατεβαίνει ή παρήγορη μουσική τους, κι όμως από τό βογκητό κι από τούς βαριούς στεναγμούς άλλοι δέν τήν άκούν παρά εκείνοι που βαρεμένοι κι άπειλιόμενοι σιμώνουν του ίεροϋ αυτού βουνοϋ τις ρίζες, και στήν πρσιανάδα του γυρεύουν άνάπαυη, δροσίζοντας τήν καρδιά τους με τήν ήρωή που τούς φέρνει τέτοιαι θεϊκή μουσική σ' άλαφρά του φτερόνια.

Βλέπουμε τούς καλότυχους εκείνους που ως τά μισά άνεβήκανε, άκούμε τή μαγευτική μελωδία της τέχνης της, και πάλε στή κορφοβούνια, στή ούρονογειόνα κορφοβούνια στήλόνεται ή ματιά μας! Όνειρο πως είναι τό τέλειο τό ξέρουμε, κι όμως γύρω στό θρόνο τον άγωνιζόμενα νά παρασταθούμε!

Και ξαναόχισε ό γέρος νά σκαλώνη, νά πιάνεται από πέτρες, από χώματά κι από ρίζες, νά πέφτη και νά σηκώνεται, νά πληρώνεται, κι ως τόσο νά μη γογγύζει, νάνεβήνη, νάνεβαίνη, κι άξαφνα νά κατακυλλάη, μά πάντα νά κερδίζει ήσυχία του έψως σ' άνέβασμά του, έσπου, πρσιώνοντας πύλε χρόνια κατόπι τόν είδα σά μερμήγκι νά σκέιη σέ γκρεμινός άνηλότερων, κι άκόμα νά πέφτη, και νά σηκώσεται, νά σκαλώνη, και νά κατακυλλάεται, κι ως τόσο πάντα νά χούρεται και νά τραγουδάη μέσα σ' εκείνο τό φοβερό τό τρυάνισμα.

— «Τι είναι που σέ κάμνει, γέρο μου, και τραγουδάς άκόμα, του φονιάζω από κάτω, και δέν πεθαίνεις από τή σκιάση που νάνέβης μήτε στά μισά δέ θά προφτάξης;

— «Η έλπίδα, παιδί μου, ή έλπίδα, κ' ή άγάπη της Τέχνης».

— «Και πούς με ζωή άνθρώπου προφτάζε νάνέβη ως τό λαμπρό τό κορφοβούνι, πούς νά κλυμπίση σ'άθάνατο εκείνο τό φως;»

— «Καρένας, παιδί μου, καρένας!»

Και χάθηκε ή φωνή του στή κατακλίση, και ξανακούστηκε τό τραγούδι του στή νέο νάνέβασμα, (1896)

ΔΡΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

Σάλεψε ή Κατινούλα. Τό πρόσωπό της ως και στή ληθαργία που τήν πλάκωνε, σάν ξαλαφρωμένο. Κοιταχτήκανε οι δύο γιαντροί. Δέν τό πιστέβανε τί βλεπάνε τά μάτια τους.

Σέ λίγο, άρχισε από τή φούσκα νά βγαίνη, νά βγαίνη και νά βγαίνη έμπου, σά νά τσπρωχνε κανένα από μέσα, κυματίες κυματίες, και πισσόμαδρο, τρομερό.

— «Σά νά σφεύρη ώστόσο, κύριε Σεβιλιά μου, άφτό που σάς ζητούσα!»

— «Τό διαβολοκόριτο! Μά μπράβο της! Τώρα δέν έχει. Γλύτωσε. Η φούσκα θά ξεπρηστή, άν και άργήση».

Άργησε. Δηλαδή, όσο κι άν έβγαине τό έμπου, ή Κατινούλα πάντα κοιμισμένη κ' ή ληθαργία εξακολουθούσε. Ός τις έφτά τό βράδι από τις δύο, άκίνητος, βουβός, ό Αντρέας πρόσμενε στά πόδια του κρεβατιού της, σέ άπέρχοντες σκέψες βυθισμένος. Στή τέλος, άνοιξε λιγάκι τά ματάκια της.

— «Έσείς έδώ, άφέντη; Δέ μου λέτε; Κοιμήθηκα ή πθανά;»

— «Ζής, ζής, Κατινούλα μου. Ζούμε κ' οι δύο. Μόλις τ'άκουσε ή Κατινούλα τά λόγια τά γλυκά προτού τ'άποσώση ό Αντρέας, τήν είχε πάρει ό

ύπνος. Ύπνος όμως, όχι πιά ληθαργία. Και πρέπει νά φανταστή κανείς τί άνάγκη που τόν είχε. Άληθινή θροφή της άφτός. Ο Αντρέας ξεβίγλισε πλάγι της όλη τήν νύκτα, σέ μία πολθρόνα, κάπου κάπου κλειούσε τά βλέφαρά του και τήν άμέσως. Τι του ήθελε τόν ύπνο; Ύπνος του ό ύπνος του παιδιού του. Τήν τετάρτη πρωί, έφτά του Μάρτη, ζύπνησε πιά ή Κατινούλα μέ τά σωστά της. Ζύγωσε ή Βιχτώρια γιά τήν ύγκοκεντία.

— «Δέν τή χρειάζομαι σήμερα. Δέν πονώ τίλλο, τίλλο, πονενα! Πως έγινε;»

Και τόνις άποκοιμήθηκε δίχως ύγκοκεντία, δίχως πισώθετο κανένα τήν τρίτη βράδι. Μά όλη τήν πρωινή, εξακολουθήσανε τά πλουσίματα μέ τό μολυβόνορο.

— «Άφέντη μου, άφέντη, του είπε τρομαγμένη, δέ μου λέτε τί τρέχει; Δέν μπορώ, νά καταλάβω. Σά νά πέφτη τό πρήξιμο; Πέφτει όπως και τήν πρώτη φορά, τό Γενάρη. Άλήθεια είναι;»

Η Κατινούλα, δειλά δειλά, είχε κατεβάσει τό χεράκι της ως τό πρησμένο τό ξώχειλο και φοβότανε νά τ'άγγιξη. Όταν τ'άγγιξε, τόννοιωσε μαλακωμένο και γιά τούτο τρώμαζε. Που νά τό προσμένη; Μας τρώμαζει όσο κι ό κίνουνος, ή χαρά.

— «Δέ μου παρ'άγγελλες νά σου βγάλω τό έμπου; Νά που βγαίνει και μοναχό του».

Η Κατινούλα είτανε γλυτωμένη. Δέν έτρωγε όμως άκόμη. Όρεξη δέν είχε. Ηπιε τό μεσημέρι ένα ζουμί, ενώ στήν τραπέζια δίπλα ό Αντρέας δούλεβε πολλά νόστιμα μέ τό μαχάρι και τό πιρούνι. Τό κοιτάζε και έζάφνα του λέει:

— «Άφέντη, ζέρετε; Μία χάρη θά σάς γυρίσω. Δέ βλέπετε τί θεόγλυκος όζω που είναι ό κκίρος; Θυμάστε τί σας έγραφα μία μέρα γιά τόν περιπάτο πέρα πέρα ως τό στόμα του λιμανιού, που πήγα, και σάς έλεγα νά πάμε, σάν έρθετε, μαζί; Νά πάτε τώρα ωςπου νά με πάτε και μένα. Έχω άνάγκη νά δώ τόν ήλιο. Θά φανταζομαι πως βγάλω περιπάτο, έμα βγήτε σεις».

Αναγάλλιασε ό Αντρέας. Τι καλύτερη άποδειξη πως στά λαθωμένα μέσα τά στήθια της Κατινούλας ζυπνούσε ή λαχτάρα της ζωής;

Σηκώθηκε ό Αντρέας, πήγε, άφου του ζήτουσε κιάλας νά της φέρη λίγο φως στήν κάμερή της. Βρήκε στή Πεδίο της Μάχης τόν ίδιο τόν άμαζά που είχανε και τό Γενάρη σάν τή σεργιάνιζε. Άμα κάθισε όμως στήμαζι, ό Αντρέας, άντίς νά χαρή τήν καλοσύνη του κκίρου, τή γελήνη της δημιουργ-

δίψη Σάβα, πέφτει σὲ ξένα χέρια, τὴ χάνει τὸ ἔθνος, πού θά τὴν ἐπαιρνε μιά μέρα, γιατί δὲ βρίσκονται λίγες ψωροχιλιάδες νὰ ξεχρεωθεῖ αὐτὴ ἡ Βιβλιοθήκη, πού ἀναγκάστηκε νὰν τὴν ὑποθηκέψει ὁ Σάβας σ' ἑβραίους τοκογλύφους γιὰ νὰ ζήσει.

Ὅποιος ἔχει μελετήσει τὴ σοφὴ ἐργασία τοῦ Σάβα, καὶ συλλογίζεται: ἔπειτα πὼς ὁ ἄνθρωπος αὐτός, πού τόσο σημαντικὰ ὠφέλησε τὸ ἔθνος μὲ τὶς σοφίαι καὶ ἰθνηκώτερες μελέτες του, ἀναγκάστηκε νὰ ὑποθηκέψει τὰ βιβλία του γιὰ νὰ ζήσει ψωμί, — ὅποιος ξέρει τί σημαίνει τὸνομα ΣΑΘΑΣ καὶ πόσο βαρὺ εἶναι, τραβάει τὰ μαλλιά του καὶ ἀναθεματίζει τέτιον τόπο, πού δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ θρέψει ἕνα Σάβα, ὅσα θρέφει καὶ παχαίνει τόσο καὶ τόσο κτηνηναρῖο.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΚΑΙ Η «ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ»,

Ἀπὸ ἐπιπέδου σὲ δύο ζωντανά.

Le roi est mort—vive le roi! Γύρω γελαστές μορφές, χαρούμενα καὶ εὐχαριστημένα πρόσωπα διευθυνταδῶν, ἠθοποιῶν, κριτικῆς καὶ κοινῆς. Σὰ νὰ μὴ θέλη κανεὶς ἀπ' αὐτούς, ἀπὸ μεγάλη εὐγένεια βέβαια, νὰ μαρτυρήσῃ πὼς τὰ δύο αὐτὰ ἰδρύματα πεθάναν ἀπὸ καιρὸ τὸν ἠθικὸ θάνατο. Le roi est mort—vive le roi! Ἐΐχανε τὸν προορισμὸ, συμπληρώνοντας τὸνα τῆλο σὲνα εὐγενῆ ἀγῶνα, νάνυψώσουν τὴ θεατρικὴ μας τέχνη, σὲνα σημεῖο— ὑποφερτὸ τέλος πάντων γιὰ τὸ ἔθνος μὲ τὴ μεγάλη ἐκπολιτιστικὴ του ἀποστολή. Καὶ τὰ δύο θάψανε τὰ ἰδανικά τους— πρῶτα ἡ «Νέα Σκηνή» μὲ τὴν ἀποχώρησιν. Ὑστερα τὸ Βασιλικὸ μὲ τὸν ἐρχομὸ τοῦ διευθυντῆ, καὶ τώρα τραβᾶνε ἀμέριμνα τὴν ἀναπτυκτικὴν στρατὰ τῆς δεκαετολογίας. Ἰδανικά καθ' αὐτό, θαρρῶ πὼς δὲν εἶχαν ποτὲ τους καὶ τὰ δύο καὶ τὴν ἀνύψωσιν τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς ἐννοοῦσαν μ' ἕνα θέατρο περιποιημένο, ἠθοποιούς ὑποφερτούς, σχετικὸν ποδόγειον καὶ «ρίεσιν» πού δὲν κάνει οὔτε κρῦο οὔτε ζίστη, μὰ καὶ δὲ χαλαεὶ τὸ χωνευτικὸ χουζούρι τῶν χρηστῶν πολιτῶν.

γίας ὕστερος ἀπὸ τόσες οὐρετυνές, ἔσπασε ἄξαφνα στὰ κλαμάτα δυνατὰ. Βαστάζανε, ὅσο βάσταζε καὶ ὁ περίπατος· ἡ στερνὴ φουρτούνα τὸν ἀπόσωσε. Δὲν μπορούσε πιά. Εἶδε στὰ μάτια του τὸ Χάρο. Θάρρῃ πὼς τὴν εἶδε καὶ τὴν Κατινούλα του πεθαμμένη. Δὲν ἀντέχει ὁ ἄνθρωπος σὲ τέτοιον κακό, ἀκόμη καὶ ἂν πέρασε ἡ πόρτα. Τὸ ἐναντίον. Πῆρε τόσο πολὺ ἀπάνω του, ἔκαμε ἀπὸ τὴν ψευδὴ σφύρτος τόσο φοβερό, πού τοῦ ἦρθε σὰ νύξητε κανέναν αἰῶνα σὲ διάστημα εἴκοσι τεσσαρῶν ὠρῶν, καὶ τώρα ἔπεφτε χάρω ἀφανισμένος. Βνωμονοῦσε μάλιστα τὴν Κκατινούλα πού τὸ στοχάστηκε τὸ σεργιάνι, καὶ ἔτσι τοῦ εἶτανε πῶς βολετό, λέρτερος καὶ μόνος κατὰμονος, νὰ δέρνεται καὶ νὰ κλαίη. Ἀναθάρρῃσε κομμάτι, ὅταν ἔφτασε ὡς τὴν ἄκρην τοῦ λιμανιοῦ, ἀκολουθώντας τὸ περιγιάλι. Ποτὲ του ὁμορφότερο δὲν τοῦ φάνηκε τὸ θέαμα. Σταμάτησε μὴ στιγμὴ τὸν ἀμαζά, κατέβηκε, τῆραξε τὴ θάλασσα πέρα. Τὰ δάκρυα σὰ νὰ στεγνῶνανε στὰ βλέφαρά του, συλλογιότανε τὴν Κατινούλα καὶ ἔλεγε πὼς ἔπρεπε στὸ γυρισμὸ νὰ τῆς φερῇ ὅλα τὰ χαμόγελα τῆς οἰκουμένης, ὅχι λῦπες καὶ καημούς. Κ' ἐνῶ τὸλεγε μέσα του, κάποιος ἀξήγητο σεκλέτι τοῦ γέμιζε τὴν καρδιά, καὶ πονοῦσε. Στράψανε πάλι στὰ μάτια του δύο τρία δάκρυα. Ἐμοιαζε κάτι στὰ σωθικά του νὰ παραπονιέται, κάτι ἔμοιαζε νὰ κλαίη τὴ μοῖρα τοῦ λιμανιοῦ, πού λές καὶ τᾶκουε καὶ ὁ ἴδιος μὲς τὸ νοῦ του. Χαρὰ καὶ θλίψη ἀντάμα τὸν περεχύνανε. Γλυκοὶ τόνε συνεπαίρνανε καὶ βασανισμένοι λυγισμοί. Δὲ θυμότανε νὰ βρέθηκε ποτὲ του σὲ διάθεσιν τόσο παραξενῆ. Ἐλπίζε καὶ ἂν πελπιζότανε, χαίρετοῦσε πρῶτος τὴ ζωὴ καὶ θάρρῃσε πὼς ἡ ζωὴ τὸν ἀφίνει, σκοτεινία ζαπλωνότανε στὴν ψυχὴ του, καὶ ἔβλεπε συναμα, μὲ τὰ κύματα πού γυαλιζάνε ἀλάργα στὴν μπασιά τοῦ λιμανιοῦ, τῶνερο τῆς ὑγείας, τῶνερο τῆς καλοσύνης, τῶνερο τὸ λαμπόκοπο τῆς δόξας, ἀληθεμένο.

(ἀκολουθεῖ)

Τὸ Βασιλικὸ πιχειρίστηκε τὴν ἀνύψωσιν αὐτὴ μὲ τοὺς πῶς γέρους, ἡ «Νέα Σκηνή» μὲ τοὺς πῶς νέους καὶ εἶταν ἐποχὴ μὴ φορὰ, πού πολέμησαν στὰ γερά αὐτὲς οἱ δύο γενεές. Σήμερα καὶ γέροι καὶ νέοι ταχτικὰ ἀνταμώνονται καὶ σφίγγουνε φιλικὰ τὰ χέρια τους στὸ «Μεγάλον Τίποτε» ὅπως λέει ὁ Ἴψεν.

Τὸ μεγαλύτερο κακό ἦρθε ἀπὸ τὴ «Νέα Σκηνή», πού αὐτὴ ὅμως εἶναι ἀνεύθυνη, γιατί τὴν ὑπόσχεσιν τῆς «ἀνύψωσης» δὲν τὴν ἔδωσε φανερά ὁ κ. Χρηστομάνος, ἀλλὰ τὴ νύχτα στὸ ἀμφίβολο φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, μασκαρεμένος αὐτὸς μὲ ἄλλους δέκα μασκαρεμένους μυσταγωγούς, πού δὲ μιλάνε πιά οἱ ἄνθρωποι, ἐνῶ τὸ Βασιλικὸ τὸ βροντοφώναξε σὲ ὅλους τὶς ἄκρες τῆς Ἀνατολῆς—καὶ αὐτὸ πάει νὰ πῆ, μεγάλη εὐθύνη ἀπέναντι τῶν ἀμέσων καὶ ἐμμέσων ἰδρυτῶν—ἀπέναντι ὅλου τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἄτυχον ἐν γένει τὸ Βασιλικὸ σὲ ὅλα του, ἀτυχίστατο στὴν ἰδέαν νὰ γένῃ ἀριστοκρατικὸ, γιατί ἡ τόσο πρῶθυμη ἀριστοκρατία τοῦ πνεύματος εἶναι δυστυχῶς τζαμπατζιδικὴ φύσιν, ἡ δὲ ἀριστοκρατία τοῦ παραδὲν ἀδειαζει νὰ πηγαίνει παρὰ μόνον στὶς γαλλικὲς παράστασις.

Ἀλύπητα τὸ χτύπησε ὁ τύπος. Μὲ τὸ δικίον τους, αὐτοὶ πού τοὺς ἀπόρριψε τὰ ἔργα ἡ ἐπιτροπὴ—οἱ ἄλλοι ὅμως; Οἱ πατριῶτες πού τὸ θέλανε «ἔθνικον» καὶ γυρεύανε τὶς 280 τραγωδίαις τοῦ μακαρίτη Ἀντωνιάδη, οἱ κλασσικοὶ, πού μόνον τᾶρχαία στὴν ἀρχαία κάτου ἀπὸ τὸ Μιστριῶτη παραδεχότανε; καὶ εὐαίσθητες ἀτθίδες, πού ζητάγανε τὴ λεπτὴ κομεντί τοῦ Φεγγιῆ, Ὡνὲ καὶ Scribe Καὶ ἡ νεολαία πού ἔχανε τὴ μύτη τῆς στὸ «Φιγγαρό καὶ ζήταγε βροντοφωνῶντας Portoriche, Lavedan, Donnay καὶ Curel, χωρὶς νὰ σκερτῆ πὼς οἱ καλοὶ καὶ ντόμπροι ἠθοποιοί, πού ἕνα μοιραῖον πρόσταγμα τοῦ κ. Βλάχου τόσο σκληρὰ ἀπόσπασε ἀπὸ τοὺς «Ἀνθρωποφάγους», τοὺς Πειρατές», τοὺς «Ἰππότες τῆς Ὀρίλλης», δὲν προκάνανε ἀκόμα νὰ ἐτοιμάσουνε, ὅπως παραγγέλλει ὁ Καπουλίτος, τὶς εὐγενικὲς ἄρθρωσις τους γιὰ τοὺς κόμητες καὶ μαρκησίους τοῦ συγχρόνου γαλλικοῦ δράματος.

Ἡ πρώτη διεύθυνση, ἂν καὶ παρατήθηκε δεκαπέντε μέρες πρὶ νὰ κάμῃ «πόρτα», βρῆκε εὐκαιρία νὰ μᾶς καταπλήξῃ μὲ τὶς θεωρητικὲς καὶ πρακτικὲς γνώσεις τῆς θαρρῶ ὅμως ὅχι γιὰ ὠφέλεια τοῦ θεάτρου.

Ὁ σχηματισμὸς τοῦ θιάσου μονοχᾶ, εἶτανε ἕνα ἀριστοκρατικῆς ἀπειρίας. Μάζωξε κουτουράδα τέσσαρεις πρωταγωνίστριες, προωρισμένες νὰ παίξουν τὰ ἴδια καὶ ταῦτὰ μέρη, ἐνῶ γιὰ τὰ ἄλλα γυναικεῖα δὲν εἶχε παρὰ δύο δόκιμες ἀπὸ κείνες πού ἀπὸ δῶ καὶ δέκα χρόνια βρυσκοκλακίζουσε στὰ θέατρα καὶ στὶς δραματικὲς σχολάς.

Τὸ διάλεγμα τῶν ἀντρῶν ὑπαγόρευε ἡ γνωστὴ ἀδυναμία τοῦ διευθυντῆ γιὰ τοὺς συνομήλικούς του καὶ ἔτσι ἀπόχτησε τὸ Βασιλικὸ ἕνα χαριτωμένο μπουκετάκι ἀπὸ παλαιμάχους πού μεταξὺ τους Βενιαμὴν εἶτανε ὁ νεαρὸς Ζάνος.

Πολὺ πιτυχημένο ὅμως διάλεγμα, γιατί οἱ παλαιμάχοι, μὲ τὴν ἐπιμονὴ πού δείξανε, κατορθώσανε νὰ ριζώσουνε καὶ γενήκανε τόσα ἀναπόσπαστα παραρτήματα τοῦ θεάτρου αὐτουνοῦ, ὥστε συμφωνήσανε καὶ μετὰ θάνατο νὰ παρασταίνουνε παρὰ νὰ φήσουνε νεαροὺν συνάδερφο νὰ ἀναδειχθῆ. Ἐτσι ὁ κύριος Βλάχος στὸ γυρισμὸ του βρῆκε ὅχι μόνον ἀγαπητοὺς συνομήλικους, ἀλλὰ καὶ πολῦτιμους συμβουλάτορες.

Μὲ μεγάλη ἐπιμονὴ γύμνασε σὲ 40 γυμνάσια τὴν ἀδδὸν μαρτυρίου, σὲ 15 τὸν «Μονοζῶ» καὶ σὲ 10 τὰ ἀπρόοπτα διαζυγίου . . . γιὰ μιά μόνον παράστασιν, γιατί καὶ τὰ τρία ἀπότυχαν οἰχτρά.

Αὐτὴ εἶταν ἡ πρώτη ἐνέργεια τοῦ κ. Βλάχου πρὸς ὄφελος τῆς «Νέας Σκηνῆς» πού κατάρθωσε νὰ καθάλισῃ, ἔτσι ἀνετόιμο πού τῶρε, τὸ Βασιλικὸ ἀμέσως τὴν πρώτη χρονιά.

Ἡ δευτέρη διεύθυνση δὲν ἔκανε λιγότερα σφάλματα, νομίζοντας καὶ αὐτὴ πὼς ἕνα θέατρο διοικιέται ἀπ' τὸ γοαφεῖς. Εἶχε ὅμως καὶ τὰ καλά τῆς. Πάντα μεσολαβοῦσε νὰ μὴν πολυφανῆ ἡ ἀδυναμία τοῦ σκηνοθέτη γιὰ τὰ Νορθηγικὰ, φανταστικὰ καὶ τὸ Σαίξπηρ, ἐπαναφέροντας τὴν ἀρμονία μὲ τὴ Σκλήραινα, τὸ Βελισάριο, τὸν Ἀρχισιδηρουργό, τὸ Λαμπρὸ καὶ Ἐννεκέν. Ἔφερε κινούργια πρόσωπα καὶ δὲν ἐμπόδιζε καὶ κάποιαν προσπάθειαν πού ὑπῆρχε νὰ δοθοῦνε μερικὲς καλὲς παράστασις. Ἐξὸν ὅμως ἀπὸ τὴν Ἰφιγένεια καὶ τὴν Ὀρίστεια, ὅπως πρωτοπαυχτήκανε ἀφίνοντας μιά δυνατὴ συγκίνηση, ὅλα τὰ ἄλλα ἔμειναν ἀπροσπαθεία χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἰδέαν ἀπὸ τὸν παλμὸ τῆς μεγάλης τέχνης. Σ' αὐτὸ πιστὰ βοηθοῦσαν οἱ παλαιμάχοι, μὴ ἐννοώντας νὰ τὸ κουνήσουν ἀπ' τὸ ραχατλίδικο τεμπελχανιὸ τῆς ρουτίνας ὅπου εἶτανε μακάρια ζαπλωμένοι. Δὲν ἔφτανε πὼς μὴθαίνανε τὰ μέρη τους ἀπάνω σὲ 15 γυμνάσια: Ὅτι τάχα ἔλειπε δὲ θὰ τὰ συμπλήρωνε τὴ «βραδεία» ἡ ἐμπνευστὴ:

Δυστυχῶς ἡ Κυρὰ «ἐμπνευστὴ» δὲν ἄδειαζε τὶς περισσότερες φορὲς καὶ ἔστειλε τὴν κουμπκρά Ρουτίνα, αὐτὴ πού χαντάκωνε ὅχι λίγη ἔργα.

Ἀπὸ τὸν πρῶτον κατάλογο τοῦ προσωπικοῦ ἔσθυσε ὁ Χάρος—σὰ νύξητε πὼς μεγαλοφυῆς ἐκεῖ μὲσα δὲ χωρῆνε—δύο ὀνόματα, πού πρέπει κάποτε νὰ τὰ μνημονεύουμε. Τὸ ὄνομα τῆς Βλαγ. Νίκα, μιᾶς γλυκειᾶς Charmeuse καὶ τοῦ Δημ. Ἀγγελάκη δυνατοῦ μούστου ἀπάνω στὴ βράση. Ἄλλοι ἠθοποιοὶ ἐρχόντανε καὶ φεύγανε χωρὶς νὰ φήσουν καμιά ἀνέκνηση, εἴτε γιατί εἶχαν ἔρθει ἀπάνω στὴν παρακμὴ τους, εἴτε γιατί δὲν περιμείνανε τὴν προεπιμένη ἀνάπτυξιν. Ταλέντο μεγάλο καὶ τρανὸ δὲν ἔβγαλε τὸ Βασιλικὸ, ἐξὸν τῆς Δα. Κοσποπούλη, πού δ,τ: ἔμαθε τᾶμαθε ἔξω ἀπὸ τὸ Βασιλικὸ καὶ μετὰ τὸ ταξίδι τῆς στὸ Παρίσι.

Μιά χαριτωμένη τεχνίτρα γιὰ τὰ ἡσυχα μέρη τοῦ σαλονιοῦ, ἡ Δδα Α. Φραγκοπούλου, πού ἔφυγε μὲ τόσο καυχᾶ—δὲ θέλητε νὰ μείνῃ στὴ σφαίρα τῆς ἀλλὰ φιλοδοξοῦσε θάφνης τραγωδοῦ, ἐνῶ δὲν εἶτανε προικισμένη γι' αὐτό.

Πολὺ καλὸς καὶ ὁ Μέγγουλας πού κάτω ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ ὑπερβολικὴ καὶ καθοτικιστικὴ τέχνη του ἀφίνει καὶ ἀναλάμπει καμιά φορὰ ὁ σπινθήρας τοῦ μεγάλου Τιτάνα.

Ὁ θάνατος τοῦ ἀδιευθύνοντος Ἐπιμελητοῦ εἶφερε τέλος πάντων τὸ Μεσίχ—πού περιμέναμε ὅλοι—μὲ τόση λαχτάρα, τὸν κ. Α. Βλάχο.

Αὐτόνε εἶχαν προσκαλέσει γιὰ τὸ ἔργομα—αὐτόνε φυσικὰ προσκαλέσανε καὶ γιὰ τὸ κλείσιμο . . . Καὶ τόνε βλέπουμε νὰ θαματοργῆ ἀμέσως τὴν πρώτη χρονιά κατορθώνοντας νὰ ἐλαττώσῃ τὶς εἴσπραξις ἀπὸ 80,000 σὲ μόνον 28,000 μὲ περίσσευμα ὅμως 7,000 . . . τοῦ μιστοῦ τοῦ σκηνοθέτη. Τόνε βλέπουμε ἀκούραστα μὲ τὴ σακάνην τῆς βρακτικίδας νὰ γκρεμίζῃ ἔξῃ χρονῶν οἰκοδόμημα ἐργασίας—στραβὸ ἴσως σὸν Πύργο τῆς Πίζας—ἀλλὰ πέτρα πρὸς πέτρα μὲ ἀποσίωση καὶ μὲ πόλεμον θεμελιωμένο.

Τὸ δρχματολόγιον τῆς περασμένης περιόδου—ἕνα μπιζουδάκι ἀπὸ παλαιοντολογικὴ τεχνολογία εἶδνε εὐκαιρία στὸ Βασιλικὸ νὰ δείξῃ καὶ μὲ νέα ἔργα, καθὼς τὴ «Chatelaine» καὶ les affaires sont les affaires πὼς δὲν πρέπει νὰ παίζονται.

Μιά ἀπὸ τὶς μεταρρυθμισεῖς εἶναι ἡ κατάρρευση τῶν θεαματικῶν πού ἔκανε καὶ τοὺς φίλους τοῦ διευ-

θωντῆ ἀκόμη νῆπορέσων. Κάποια διάδοσις πού τότες κυκλοφόρησε, τὴν ἀναγράφουμε μὲ μεγάλη ἐπιφύλαξη. Ὁ κύριος Βλάχος ἐρχάμενος ἀπὸ τὰ πράματα τοῦ ταχυδρομείου στὰ πράματα τοῦ θεάτρου ἔφερε μαζί του ἕνα πολὺ στενὸ φίλο—ἀχώριστο σκεδὸν πού πολὺ τὸν ἀγαπᾷ καὶ πολὺ τὸν περιποιεῖται. Ὁ φίλος του αὐτὸς—μὰ γιατί νὰ βραστᾶμε ἕνα Incognito πού κι ὁ ἴδιος ἀψηφεῖ βγίνοντας κ' ἐπισήμως ἐστὰ φόρα;—εἶναι ὁ μεταφραστὴς κύριος Ἄγγ. Βλάχος, πού ἔκανε δεινὰ παράπονα στὸ φίλο του διευθυντῆ πὼς οἱ μεταφράσεις τῆς Μήδειας καὶ τοῦ Δὸν Καρόλου, κοντὰ στὰ θεαματικὰ δὲν πιάνουν πεντάρα. Μὲ τὸ δίκιο τῆς τότε ἡ διεύθυνση ἐπαψε τὸν Γκαϊτε καὶ τὸ Σαίξπηρ. Οἱ δύο αὐτοὶ ἀηγέμενοι βέβαια πάντα κερδίζουν μὴ παραστεινόμενοι στὸ Βασιλικό, τὸ Βασιλικὸ ὅμως, θαρρῶ, χάνει μὲ τίς μεταρρυθμίσεις αὐτὲς ἀπὸ ἀξιοπρέπεια σὲ τρόπο πού ἀπὸ τίς πολλὰς μεταρρυθμίσεις δὲ θὰ τοῦ ἀπομείνῃ ἀξιοπρέπεια. Ἀποδείξη εἶναι ἡ δευτέρη μεταρρύθμιση τὸ νὰ ξεφορτώνεται ἡ διεύθυνση μὲ τὴν τελευταία παράσταση ἐλόκληρο σκεδὸν τὸ προσωπικὸ, δίνοντας στοὺς καλλιτέχνες ἀπεριόριστη θερινὴ ἄδεια, «ἀνευ ἀποδοχῶν» καὶ ἀπομείνοντας αὐτὴ μὲ τὰ ἐκλεχτὰ στηρίγματα σ' ἕνα γλυκύτατο καλοκαιριᾶτικο dolce far niente.

Φανταστῆτε τί οἰκονομίες θὰ ἔκαναν ἡθοποιοὶ μὲ 50—100 δρ. μηνιατικὸ μιστό!

Τὸ λαμπρὸ αὐτὸ «Intermezzo» ἔπρεπε ὁ κύριος Βλάχος νὰ ἐκρημίσῃ ἀντίθετα, δηλαδὴ νὰ κρατήσῃ τοὺς μικροὺς ἡθοποιοὺς καὶ νὰ δώσῃ ἄδεια στὰ στηρίγματα, πού ἀπὸ μικροὶ Φάλσταφ ὅπου γενήκνε τώρα θὰ γυρίσουνε στὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ τέλειοι γιοὶ τοῦ ἥσκιου.

Μὰ καὶ σὲ μεγάλους ἡθοποιοὺς ἀπονέμεται ἡ χάρις τοῦ Intermezzo, κι ὁ λόγος ὄχι νὰ οἰκονομηθῇ μιστὸς ἀλλὰ νὰ μορφοῦνε παίζοντας στὰ ἐξωθεάτρα. Χάρις στὸ γενναῖο αὐτὸ μέτρο ἀπολαβαίνουμε τὰ παραδοξότερα θεάματα. Βλέπουμε λ. χ. τὴν Ἰφιγένεια, τὴ σεμνή, στὸ Σύνταγμα ὡς Mame Crevette—hopla—νὰ χτυπᾷ τοὺς γλουτοὺς τῆς καὶ νὰ κάνει γλυκὰ μάτια τοῦ Abbe, πού μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Ἡρώς.

Βλέπουμε τὸ μελχχυλικὸ Ἄμλετ νὰ πηδᾷ ὡς «Φυσίκης» στὰ κεραμίδια—στὴ Νεάπολη. Τὸ μεγαλοπρεπὲς Κρέοντα στὴ Ἀλγάμπρα νὰ λείει τὰ τραγουδάκια τῶ Μυλωνάδων, καὶ τὸ Ρωμαῖο νὰ χορεύῃ κινεζικοὺς χοροὺς στὸ Ἀθῆναιο, καὶ τέλος ὅλους αὐτοὺς τοὺς καλλιτέχνες τοῦ Β. Θεάτρου νὰ παίρουν οὐδάρνα μαγαζιὰ καὶ γραφεῖα μὲ τὰ εἰσιτήρια τῆς εὐεργετικῆς τους ἀγκαλιᾶς ἐνεργώντας γιὰ τὸ ζεπούλημά τους.

Αὐτὸ πὼς τὴ λείει τὸ Ἑλληνογαλλικὸ λεξικό σας, κ. Βλάχε; Ὅμως πιστεύουμε πὼς δὲ γίνεται ἀπὸ τσιγγουνιὰ ἀλλὰ τὸ ἐπιβάλλουσι λόγοι καλλιτεχνικοί. Θέλοντας ἡ διεύθυνση νὰ δείξῃ τὴ διδαχτικὴ δεινότητά της, ὅταν ἀργὰ ἀργὰ ἐρχονται οἱ ἡθοποιοὶ φέρνοντας μπόγους κακῶν συνηθειῶν, ἡ διεύθυνση ὡς τέλειος κενυδιστὴς πιάνου κατορθώνει στὸ διάστημα τῶ μερῶν νὰ μορφοῦσῃ ὅλα τὰ ἀστοιχεῖα στὸ ἕνα ἀρμονικὸ σύνολο—τὸ τέλειο καὶ κοσμοφημισμένον Ensemble τοῦ Β. Θεάτρου.

Ἡ τρίτη μεταρρύθμιση εἶναι ἡ σπουδαιότερη, γιατί θὰ μᾶς δοξάσῃ στὸ ἐξωτερικόν. Μεταβάλλεται τὸ προσωπικὸ τοῦ Β. Θεάτρου σ' ἕναν ὄμιλον καλλιτεχνικῶν Commis voyageurs γυρίζοντας τίς χῶρες τῆς Τουρκίας καὶ Αἴγυπτος.

Προτοῦ νὰ περιφέρῃ τὴν «Διάλυση τοῦ κατα-

στήματος στὸ ἐξωτερικόν!» ἔπρεπε νὰ σκεφτῆ ὁ κ. Βλάχος καὶ τὰ χάλια ποῦχει τὸ Βασιλικόν, καὶ νὰ σημειώσῃ τὰκόλουθα. Ὅταν ὁ Coquelin καὶ ἡ Σάρα περιδεύουνε στὸ ἐξωτερικόν, πού γι' αὐτοὺς τοὺς κοσμοπολίτες δὲν εἶναι παρὰ μιὰ μεγάλη ἐπαρχία τῆς πατρίδας τους, παρουσιάζουν ἐξὸν ἀπ' τὸ τρανταχτὸ ὄνομά τους καὶ μιὰ τέχνη, νέα ἢ παλιὰ ἀδιάφορο—τέχνη ὅμως μὲ τὰ ὅλα της.

Ὅταν ἡ Troupe Σαξ-Μεϊνγγεν περιόδευε σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη, εἶχε μαζί της ἐξὸν ἀπὸ τὸν πλούσιο ἱστορικὸ διάκοσμο καὶ ἕνα θίασο ἀπὸ 60 ἡθοποιούς πρώτης γραμμῆς (πού σήμερα πρωταγωνιστοῦνε καὶ αὐριο βγίνουσι κομπάρσοι) τέλεια γυμνασμένο ἀπ' αὐτὸν τὸν καλλιτέχνη δοῦκα καὶ τὴ γυναῖκα του σ' ἕνα θαυμάσιο Ensemble.

Ποιά ἀπ' τὰ δύο ἢ ἄραγε καὶ τὰ δύο θὰ ἐπιδείξῃ ὁ κ. Βλάχος;

Ἐέρουμε πολὺ καλὰ πὼς ὁ κ. Βλάχος πέρασε τὸ καλοκαίρι μὲ τὰ 8 θεατρικὰ ἀπομεινάρια κ' εἰδῶ καὶ 15 μέρες μαζευτήκανε οἱ ἄλλοι. Πότε λοιπὸ γυμνάστηκε τὸ Ensemble αὐτό; Ἐνῶ ἄλλα θεάτρα θέλουν 2—3 χρόνια;

Μαθαίνουμε πὼς ὁ κ. Βλάχος δὲ θὰ συνοδέψῃ τὸ θίασο καὶ θὰ κάμῃ πολὺ καλὰ γιατί ὅσο καὶ νὰ προσπαθῆσῃ βαρῶντας «τὴν πατριωτικὴν χορδή», μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ δὲν μπορεῖ ὁ θίασος, ὅπως εἶναι τώρα, νὰ προκαλέσῃ καὶ μάλιστα μὲ τὰ ἔργα πού θὰ παίξῃ.

Δὲν εἶναι ὅμως καὶ πολὺ τιμητικὸ σὲ ἕνα ἴδρυμα ὅπως τὸ Βασιλικόν, σὲ μιὰ ἐποχὴ μάλιστα τῆς ἀποσύνθεσης, νὰ κουβαλιέται καὶ ὅπου δύο Ἑλληνικοὶ θίασοι ἀλληλοβγάζουνε τὰ μάτια τους στὸ βιοπαλαιστικόν (ὄχι καλλιτεχνικόν) ἀγῶνα καὶ νὰ μπαίῃ ὡς τρίτος συναγωνιστής.

Ἡ ἀτομικὴ μου γνώμη εἶναι πὼς ὁ κ. Βλάχος ὅσο λόγιος, τμηματάρχης, ὑπουργός, ἱεροσυνεδίτης, βουλευτής, ἐπιτετραμμένος, ταχυδρομικός διευθυντής καὶ ἄν εἶναι, δὲν εἶναι δυνκτὸ νὰ κάμῃ—ἕνας ἄνθρωπος αὐτὸς—τόσα πολλὰ φάλτα—πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ βοηθούς. Οἱ βοηθοὶ καὶ συμβουλάτορες αὐτοὶ ἄς θυμηθῶντε τὰ μακρῆματα τὰ καλλιτεχνικὰ κι ἄς μὴ βάνουνε στὴ ράχη τους καὶ διοικητικὰ. Ἄλλοίμονο σ' αὐτοὺς ὅταν τὴν ἡμέρα τῆς κρίσης τοὺς ἀπαγγελεθῇ κατηγορητήριον γιὰ τὰ ἔργα πού καταστρέψανε, Σοφοκλῆ, Σαίξπηρ, Γκαϊτε καὶ Εὐριπίδη καὶ καταδικαστοῦνε γιὰ κάθε ἔργο πού βουλιάζανε νὰ ψάινονται στὴ σούβλα τῆς κόλασης μιὰ βδομάδα ἀλάκαιρη. Πού θὰ ἔχε ἡ αἰωνιότη τότες βδομάδες γιὰ νὰ πάρουν ἀνάσα καμιά φορὰ! . . .

Ὁ κύριος Βλάχος εἶναι ἀκόμα νέος—ὡς διευθυντῆς θεάτρου τουλάχιστο—καὶ μὲ κάποια ἐνθάρρυνση ἐκ μέρους τοῦ τύπου δὲν ἀμφιβάλουμε πὼς θὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθῆκον του ὡς καλλιτεχνικός θυρωρός, κλείνοντας τὸ Βασιλικόν θέατρο γιὰ καλὰ.

Le chevalier q. p. p. l. g.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Τὴν ἄλλη βδομάδα θάναι τελιωμένο πιά τὸ καινούριον θέατρο τοῦ κ. Θ. Οἰκονόμου καὶ θάρχινῆσει τίς παραστάσεις του μὲ τίς «Ἀλυσίδες», πρωτότυπον κοινωνικὸν δράμα, καθὼς διαβάσαμε στὶς φημερίδες.

— Τὸ θέατρο τοῦ κ. Οἰκονόμου θάναι ἀληθινὸ καινούριον, γιατί ἐξὸν ἀπὸ τὴν «Τρισευγενῆ» τοῦ Παλαμά, τὸ «Δαχτυλίδι τῆς μάνας» τοῦ Καμπύση, τοῦ «Ἐπιμερόνι» τοῦ Καραντζάκη καὶ μερικὰ ἄλλα πρωτότυπα ἔργα, θὰ παραστήσει κι ὅ,τι διαλεχτὸ ἔχει ἡ ξένη φιλολογία, ὄχι ἔργα τοῦ Ψέφου, τοῦ Χάουπμαν, τοῦ Γκόρκυ, τοῦ Τσέχωφ, τοῦ

Σπρίντμπεργ, τοῦ Ὁσκάρ Οὐάιλδ, τοῦ Μπίρσον κλπ.

— Ἡ ρουσικὴ μεταφραστὴς τῆς «Φλωρεντινῆς τραγωδίας» τοῦ Ὁσκάρ Οὐάιλδ, μὰς γράφει ὁ μεταφραστὴς της καὶ συνεργάτης της Μιχ. Λουκαζόπουλος, θὰ παιχθῆ σὲ μιὰ βδομάδα στὸ «Δραματικὸν Θέατρον» τῆς Πετρούπολης, στὸ «Studio» τῆς Μόσχας καὶ σὲ τρία τέσσαρα ἄλλα Ρουσικὰ ἐπαρχιακὰ θέατρα.

— Ὁ Λουκαζόπουλος τυπώνει σὲ λίγο καὶ τέσσερις κωμωδίες τοῦ Οὐάιλδ, μεταφρασμέναις ρουσικῶς.

— Ἡ πρώτη ἐκδοσις τῆς «Φλωρεντινῆς τραγωδίας» (3 χιλιάδες ἀντίτυπα) πούληθηκε σὲ τέσσερις βδομάδες. Τώρα ἐτοιμάζει καὶ δευτέρη ἐκδοσις.

— Λογαριάζουμε νὰ ἐκταρξινῶσιν τὸ περίφημον «Βαρβαροπάζαρον». Ἀς ἀρματωθῶντε λοιπὸν οἱ φίλοι: κι ἄς ἀρχίσουνε νὰ μᾶς στέλλουν ὄσους βαρβαρισμοὺς καὶ σολοικισμοὺς ψεφούσινε μίσα στὰ καθαρευουσιάνικα βιβλία.

— Στὸ φύλλον τῆς ἄλλης Κυριακῆς θὰ δημοσιεύσῃμε τὴν «Εἰσαγωγήν» ἀπὸ τὸ καινούριον βιβλίον τοῦ Στέφανου Ραμᾶ, πού θὰ βγαί σὲ λίγο. Ὑστερ' ἀπὸ ἕνα δὺο φύλλα θὰ τυπώσῃμε στὸ «Νουμῶν» κ' ἕνα πρωτότυπον δῆγμα τοῦ Πέτρου Βασιλικοῦ «Ὁ Ἀνατόλης».

— Παρακαλοῦμε νὰ διορθωθῆ ἕνα γοντροειδέστατον λάθος στὸ ποίημα τῆς κ. Λιουλίας Κούρτση, «ὁ γυαλιστής» (ἀριθ. 264, σελ. 3) ὅπου τὰ πηχτὰ γέλια γυήκνε πηχτὰ, πού εἶναι ἀλήθεια γιὰ γέλια.

— Ὁ φίλος Βλαχγογιάννης μᾶς ἔστειλε τοὺς δύο τόμους τοῦ «αργεῖου τοῦ στρατηγοῦ Μακρογιάννη» πού τυπώσε τελευταίον, συντροφεμένο μὲ τὴν ἀκόλουθον εἰσαγωγὴν, σημειώσῃ ἕνα βιβλίον γραμμένον στὴν καθαρεύουσα ἀπὸ ἕνα δημοτικιστῆ.

— Ὅσο κι ἂν ἀναγκάστηκε νὰ γράψῃ ὁ Βλαχγογιάννης τοὺς προλόγους καὶ τίς σημειώσεις του στὴν καθαρεύουσα, τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ στρατηγοῦ εἶναι ἔτσι γραμμένα, ὡστε νὰ χρησιμεύουν ὄχι μόνο ὡς ἱστορικὸν μὰ καὶ ὡς γλωσσικὸν μνημεῖον.

— Ὁ δημοσιογράφος κ. Σπύρος Μπαθιβάκης βγάζει σὲ λίγο τὴν «Κυριακὴν» πού θάναι, καθὼς γράφει στὴν ἀγγελία του, «ἡ μόνη καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολὴν ἐβδομακάρια ἐκονογραφημένη ἐπιθεωρήσις».

— Μίσα στὴν ἀγγελίαν του, σὲ μιὰ γωνιά, μᾶς δίνεται καὶ μιὰ ὑπόσχεσις, πὼς ὄχι ἡ «Κυριακὴ» θάναι γραμμένη εἰς «γλώσσαν ζωντανήν» καὶ τοῦτο πολὺ μᾶς εὐχαρίστησε. Ὁ κ. Μπαθιβάκης (ὁ Σπ. Μπ. τῶν «Ἀθῆναι») γράφει ὁμορφα τὴ δημοτικὴν γλῶσσάν κ' ἔχει δημοσιεύσει ὡ καὶ τρία χρόνια καὶ τὸ «Νουμῶν» μερικὰ κληρονομημένα ἄρθρα.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Νικ. Δὲν ὑπερῶμε νὰν τὸ ἔέρουμε αὐτό. Στείλε τὸ πρῶτον νὰν τὸ δοῦμε κι ἂν εἶναι καλὸν θὰ δημοσιευθῆ.—κ. Γ. Ζεῖρ, στὴ Μυστλήνη. Τὰ βιβλία τὰ στείλαμε μὲ συστημένο δέμα. Ἀπὸ δὺο φύλλα. Σὰ δε φτάσκει στὴ Μυστλήνη, γράψε μᾶς νὰ σοῦ τὰ ἐκκαστεῖλομε.

ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΕΚΤΑΙ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΡΙΑΙ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΥΨΗΛΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ

Ἰδρυμα ἀνωτέρας τεχνικῆς ἐκπαίδευσως

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Γραφεῖον Πλατεῖα Κάνιγγος καὶ ὁδὸς Σταδίου 20.

ΣΧΟΛΑΙ

Ἄνωτ. Ἐμπορικὴ.—Βιομηχανικὴ.—Γεωργικὴ.—Μηχανουργικὴ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΤΩ ΑΙΤΟΥΝΤΙ

ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ 20 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΚΑΙ ΕΞΕΝ